พุทธชยันตี

๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ธรรม

วัดตาลเอน อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

พุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ธรรม
วัดตาลเอน อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

พุทธชยันตี

๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ธรรม

พุทธชยันตี

๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ธรรม

ฉบับธรรมทาน

พิมพ์ครั้งที่ ๑ เดือน ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๕

จัดพิมพ์จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (ISBN) : ๙๗๘-๖๑๖-๓๒๑-๔๐๔-๑

จัดพิมพ์โดย วัดตาลเอน อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

ประธานที่ปรึกษา พระครูสมุห์วิรยุทธ์ อธิฉนฺโท

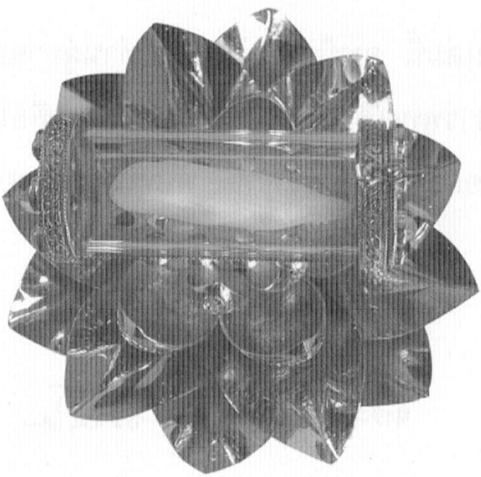
กองบรรณาธิการ พระพนมพล สิริมงฺคโล พระภาณุ เทวสโร

วุฒิพงษ์ อัชฌากรลักษณ์, เพียรพร พรหมโชติ, วิภาวรรณ ศรีมุข

ออกแบบปกโดย อรรถนิติ ลาภาภรณ์

พิมพ์ที่ อุษาการพิมพ์ กรุงเทพฯ โทร.๐๒-๖๕๖๓๔๗๐-๑

ติดต่อจัดพิมพ์ได้ที่ วุฒิพงษ์ โทร.๐๘๕-๙๗๐๗๒๒๒, ๐๘๖-๙๐๒๒๐๐๒

คำอนุโมทนา

พุทธชยันตี การตรัสรู้ธรรมครบรอบ ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์ ที่ทรงมีต่อ "กิเลสาสวะ" อันเป็นเครื่องหมักดองสันดานให้จมอยู่กับกองทุกข์

หนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านอย่างยิ่ง ขอเป็นกำลังใจให้เราชาวพุทธเดินตามรอยพระศาสดา เพื่อชนะต่อความทุกข์ในการเวียนว่ายตายเกิด พ้นทุกข์ ดับทุกข์ ได้โดยสิ้นเชิง

เจริญพร

พระครูสมนึก วิรยุทธ์ อริฌนุโม

(พระครูสมนึก วิรยุทธ์ อริฌนุโม)

เจ้าอาวาสวัดตาลเอน

สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ພຸທຘປຣະວັຕິ

ຈາກພຣະໂພຘິສັຕວ໌ . . . ສູ່ພຣະພຸທຘເຈົ້າ

ເຣີຍບເຣີຍງໂດຍ ພຣະມຫາສມຊາຍ ປຠສ຺ສໂຣ

ວັດປຣະຍຸຣວງຨາວາສວຣວິຫາຣ

พระพุทธศาสนามีแหล่งกำเนิดอยู่ในดินแดนที่รู้จักกันในครั้งพุทธกาลว่า ***“ชมพูทวีป”*** อันได้แก่ทวีปที่มีลักษณะสัณฐานคล้ายใบชมพู่หรือใบหว้า ในปัจจุบัน ชมพูทวีปมีฐานะเป็นเพียง อนุทวีป (Subcontinent) แห่งเอเชียใต้ ประกอบด้วยดินแดนของประเทศอินเดีย ปากีสถาน เนปาล และ บังคลาเทศ แต่ในครั้งพุทธกาล ภาคพื้นชมพูทวีปถูกแบ่งเป็นประเทศใหญ่น้อย ซึ่งเรียกกันว่า รัฐหรือแคว้นจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๑ แคว้น เฉพาะแคว้นมหาอำนาจในสมัยนั้นมี ๔ แคว้นคือ มคธ โกศล วังสะ และอวันตี

กล่าวถึง พระบรมโพธิสัตว์เจ้า ครั้นบังเกิดเป็น สันดุสิตเทวราชเสวยทิพยสมบัติอยู่ในรัตนวิมานสวรรค์ชั้นดุสิตเทวโลก ครั้งนั้นท้าวมหาพรหมและเทวราชในสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้นฟ้า ชวนกันไปเฝ้ากราบทูลอาราธนาพระบรมโพธิสัตว์เจ้า จุติลง ไปบังเกิดเป็นมนุษย์ในมนุษยโลก เพื่อจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัพพัญญูสัมพุทธเจ้า แสดงธรรมสั่งสอนประชากรให้รู้ธรรมและประพฤติธรรม สมดังที่พระองค์ได้บำเพ็ญบารมีตามที่ตั้งพระทัยไว้ แต่แรกพระบรมโพธิสัตว์เจ้ายัง

มิได้รับอาราธนาของทวยเทพทั้งหลายโดยทันที แต่ทรงพิจารณาดู **ปัญจมหาวิโลกนะ ๕** ประการ กล่าวคือ

๑. **กาลเวลา** คือ กาลเวลาแห่ง ***"อายุของมนุษย์"*** คือ ถ้ามนุษย์มีอายุมากเกินแสนปีขึ้นไป หรือต่ำกว่าร้อยปีลงมา ก็ไม่ใช่กาลที่จะลงมาตรัสรู้ เพราะยุคสมัยที่มนุษย์อายุมากเกินไปก็ไม่อาจเห็นพระไตรลักษณ์ หรือหากอายุสั้นเกินไปก็มีกิเลสหนามากไม่อาจเห็นธรรม แต่ในยุคนี้เป็นยุคที่มนุษย์มีอายุร้อยปี จึงเป็นกาลที่จะลงมาตรัสรู้ได้

๒. **ทวีป** ทรงเห็นว่า ***"ชมพูทวีป"*** เป็นทวีปที่เหมาะสมที่จะลงมาตรัสรู้ เพราะถือเป็นทวีปที่เจริญรุ่งเรืองที่สุดในยุคนั้น พระพุทธเจ้าทั้งปวงในอดีตล้วนประสูติในมัชฌิมประเทศ และกรุงกบิลพัสดุ์แคว้นสักกะนั้นก็ตั้งอยู่ในมัชฌิมประเทศแห่งชมพูทวีป เหตุนี้พระบรมโพธิสัตว์ซึ่งบังเกิดเป็นสันดุสิตเทวราช เสวยทิพยสมบัติอยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิต เลือกลงมาจุติในชมพูทวีป

๓. **กาลประเทศ** ทรงเห็นว่า ***"มัชฌิมประเทศ"*** คือท้องถิ่นร่วมกลาง ***"ชมพูทวีป"*** ซึ่งบัดนี้อยู่ในอินเดีย และปากีสถานเป็นส่วนมาก เลยเข้าไปในเนปาลบ้าง เช่น สถานที่ประสูติอยู่ในเนปาล เป็นสถานที่เหมาะที่จะลงมาตรัสรู้ มีแคว้นเล็กแคว้นหนึ่งชื่อว่า **สักกชนบท** เป็นดินแดนของชนชาติผู้เรียกตนเองว่า **ศากยะ** พระราชาผู้ปกครองแคว้นนี้ในครั้งนั้นมีพระนามว่า **พระเจ้าสุทโธทนะ** พระองค์มีชื่อโคตรหรือสกุลว่า **โคตรมะ** บางครั้งมีผู้เรียกพระองค์ด้วยพระนามเต็มว่า

พระเจ้าสุทโธนะ โคตรมะ (โคตมะ) ราชสำนักของพระองค์ตั้งอยู่ในเมืองหลวงชื่อว่า **กรุงกบิลพัสดุ์**

๔. **ราชตระกูล** ทรงเห็นวงศ์ ***"ศากยราชตระกูล"*** และพระเจ้าสุทโธทนะจะทรงเป็นพระราชบิดาได้

๕. **พระราชมารดา** คือ **"พระนางสิริมหามายา"** ผู้มีศีลและบารมีธรรมซึ่งได้ทรงอบรม บ่มบำเพ็ญเพียรสั่งสมมาเป็นเวลา ๑ อสงไขย และนับแต่นี้จะมีพระชนม์ชีพเหลืออีกเพียง ๑๐ เดือนกับอีก ๗ วัน ซึ่งสมควรเป็นพระราชมารดาได้ พระนางจะมีพระชนม์สืบไปจากเวลาที่พระโอรสประสูติเพียงเจ็ดวัน สัตว์อื่นไม่อาจอาศัยคัพโภทร (ครรภ์) บังเกิดได้อีก ทั้งนี้พระนางสิริมหามายาเทวียังเป็นผู้รักษาเบญจศีลาจารวัตรอันบริสุทธิ์

เมื่อพระบรมโพธิสัตว์เจ้าเห็นว่าอยู่ในสถานที่ควรจะเสด็จจุติลงได้ ด้วยจะสำเร็จดังมโนปณิธานที่ทรงตั้งไว้ จึงได้ทรงรับคำทูลเชิญของมวลเทพนิกร หลังจากนั้นในราตรีกาล วันอาสาฬหปุรณมี เพ็ญเดือน ๘ นั้น พระบรมโพธิสัตว์เจ้าเสด็จลงปฏิสนธิในพระครรภ์พระนางเจ้าสิริมหามายา และในวันเพ็ญ วิสาขะ (เดือนหก) พระบรมโพธิสัตว์เจ้าก็ได้ประสูติจากมาตุคัพโภทรเพื่อทรงเป็นที่พึ่งของสัตว์โลกทั้งหลายสืบต่อไป

๑๓ พ.ย ๕๔

ประสูติ

พระเจ้าสุทโธทนะมีพระอัครมเหสีทรงพระนามว่า **มหามายาเทวี** ทั้งสองพระองค์ทรงอยู่ร่วมกันมาด้วยความผาสุก จนกระทั่งพระเทวีทรงมีพระครรภ์ เมื่อพระครรภ์แก่จวนจะประสูติ พระนางได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระสวามีให้แปรพระราชฐานไปประทับที่กรุงเทวทหะเป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ก็เพื่อประสูติในตระกูลของพระนางตามประเพณีนิยมสมัยนั้น พระเทวีเสด็จออกจากกรุงกบิลพัสดุ์พร้อมด้วย ข้าราชบริพารในเวลาเช้าของวันเพ็ญเดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี เมื่อขบวนเสด็จผ่านมาถึงสวนลุมพินี อันตั้งอยู่กึ่งกลางทางระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ และกรุงเทวทหะต่อกัน พระนางทรงมีพระประสงค์จะประพาสอุทยาน ข้าราชบริพารจึงเชิญเสด็จแวะไปประทับ

พักผ่อนอิริยาบถใต้สาละ ขณะประทับอยู่ที่สวนลุมพินีนั้น พระนางได้ประสูติ พระโอรสภายใต้ต้นสาละ เมื่อพระเจ้าสุทโธทนะทราบข่าวประสูติ จึงตรัสสั่งให้เชิญเสด็จพระนางพร้อมด้วยพระราชกุมารกลับคืนกรุงกบิลพัสดุ์โดยด่วน

ข่าวการประสูติแพร่ไปถึง**อสิตดาบส** ผู้อาศัยอยู่ในอาศรมเชิงเขาหิมาลัย ดาบสท่านนี้มีความคุ้นเคยกับราชสำนักของพระเจ้าสุทโธ-ทนะ พอทราบข่าวประสูติของพระราชกุมาร ดาบสจึงลงจากเขาเข้าไปเยี่ยมเยียนราชสำนัก ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการทำนาย**มหาปุริส-ลักษณะ** พอเห็นพระราชกุมารก็ทำนายได้ทันทีว่า นี่คือผู้จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงกล่าวพยากรณ์ว่า **"พระราชกุมารนี้จักบรรลุพระสัพพัญญุตญาณ เห็นแจ้งพระนิพพานอันบริสุทธิ์อย่างยิ่ง ทรงหวังประโยชน์แก่ชนเป็นอันมาก จะประกาศธรรมจักร พรหมจรรย์ของพระราชกุมารนี้จักแพร่หลาย"** แล้วกราบลงแทบพระบาทของพระราชกุมาร พระเจ้าสุทโธทนะทอดพระเนตรเห็นเหตุการณ์นั้น ทรงรู้สึกอัศจรรย์และเปี่ยมล้นด้วยปีติ ถึงกับทรุดพระองค์ลงอภิวาทพระราช-กุมารตามอย่างดาบส

เมื่อพระราชกุมารประสูติได้ ๕ วัน พระเจ้าสุทโธทนะทรงโปรดให้ประกอบพิธีเฉลิมฉลองรับขวัญ และ ขนานพระนาม โดยเชิญพราหมณ์ ๑๐๘ คนผู้เชี่ยวชาญไตรเพทมาบริโภคโภชนาหาร ณ ที่ประชุมของพราหมณ์ได้ถวายพระนามว่า **"สิทธัตถะ"** แปลว่า **"สม-ประสงค์"** กล่าวคือ พระราชกุมารจะทรงปรารถนาสิ่งใด ก็จะได้สิ่ง

นั้นตามความปรารถนา คนส่วนมากมักเรียกพระองค์ตามชื่อโคตรว่า **"โคตมะ"** ต่อจากนั้นพราหมณ์ ๘ คน ผู้รู้การทำนายลักษณะ ได้ตรวจสอบลักษณะของพระราชกุมารแล้วพบว่าพระราชกุมารมีลักษณ์มหาบุรุษ ๓๒ ประการ จึงให้คำทำนายชีวิตในอนาคตของพระราชกุมาร พราหมณ์ ๗ คนทำนายว่าสิทธัตถราชกุมารพระองค์นี้ หากครองเพศฆราวาสจะได้เป็นถึงพระเจ้าจักรพรรดิ แต่หากออกผนวชจะได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสดาเอกของโลก แต่ **โกณฑัญญะ** พราหมณ์คนที่ ๘ ให้คำทำนายยืนยันหนักแน่นเป็นคติเดียวว่า พระราชกุมารจะต้องออกผนวชและตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในวันที่ ๗ นับแต่วันประสูติ พระนางมหามายาเทวีผู้เป็นพระราชชนนีของพระราชกุมารได้เสด็จทิวงคต ทั้งนี้เพราะ **"พระราช-มารดาของพระโพธิสัตว์มีชนมายุน้อยนัก เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติได้ ๗ วัน พระราชมารดาของพระโพธิสัตว์ย่อมทิวงคตไปบังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต"** นับแต่นั้นมา พระราชกุมารสิทธัตถะจึงอยู่ในความดูแลของ **พระนางมหาปชาบดีโคตมี** พระน้านางของพระองค์ซึ่งเป็นพระมเหสีของพระเจ้าสุทโธทนะสืบต่อมา

ดรุณวัย

คำพยากรณ์ของพราหมณ์ที่ว่า ถ้าพระราชกุมารอยู่ครองเพศฆราวาสแล้วจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดินั้นสร้างความปีติยินดีแก่พระเจ้าสุทโธทนะ ผู้ปรารถนาจะเห็นสักกชนบทซึ่งเป็นอาณาจักรเล็กที่ต้องสยบยอมต่ออำนาจของมหาอาณาจักรเพื่อนบ้านชื่อแคว้นโกศล พระองค์ปรารถนาจะเห็นพระราชโอรสสร้างสักกชนบทให้มีอำนาจเกรียงไกรเหนือแคว้นมหาอำนาจในสมัยนั้น แต่พระองค์ยังทรงหวั่นพระทัยว่าพระราชโอรสอาจเลือกการออกบรรพชาเป็นจุดหมายสำคัญกว่าการครองราชย์ตามคำพยากรณ์ในมติที่สอง เพราะพระองค์เป็นกษัตริย์จึงต้องพยายามดำเนินการให้พระราชกุมารได้ขึ้นครองราชย์สืบสันตติวงศ์ และทรงกระทำทุกวิถีทางเพื่อป้องกัน มิให้พระราชกุมารมีพระทัยน้อมไปในการบรรพชา ทรงรับสั่งให้ข้าราชบริพารบำรุงบำเรอโลกียสุขแก่เจ้าชายสิทธัตถะอย่างเต็มที่ ไม่มีอะไรที่พระราชกุมารปรารถนาแล้วจะไม่ได้ พระราชกุมารจึงเป็นพระยุพราชผู้สุขุมาลชาติอย่างยิ่ง ดังมีบันทึกกล่าวถึงไว้ว่า

"ภิกษุทั้งหลาย ! เราเป็นผู้ละเอียดอ่อน ละเอียดอ่อนมาก ละเอียดอ่อนที่สุด พระชนกรับสั่งให้ขุดสระโบกขรณี ๓ สระสำหรับเราไว้ในพระราชวัง ให้ปลูกอุบลบัวขาบสระหนึ่ง ปลูกปทุมบัวหลวงสระหนึ่ง

ปลูกปุณฑริกบัวขาวสระหนึ่ง ไม่เพียงแต่เราจะใช้ไม้จันทน์แคว้นกาสีเท่านั้น ทั้งผ้าโพก เสื้อ ผ้านุ่ง ผ้าห่มของเราล้วนทำในแคว้นกาสี มีคนคอยกั้นเศวตฉัตรให้เราตลอดคืนตลอดวัน ด้วยหวังว่า หนาวร้อน ธุลีหญ้า หรือน้ำค้างอย่าได้ กล้ำกรายเรา”

แม้พระราชบิดาจะได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อชักจูงพระราชกุมารให้ติดอยู่ในเสน่ห์ยั่วยวนใจของเพศคฤหัสถ์ ก็ดูเหมือนว่าความพยายามนั้นจะไม่สามารถทำลายพระอุปนิสัยใฝ่ธรรมของพระราช-กุมารได้ ดังมีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น กล่าวคือ ครั้งหนึ่งมีการจัดงานพืชมงคลแรกนาขวัญ พระเจ้าสุทโธทนะเสด็จแรกนาด้วยพระองค์เองโปรดให้เชิญเสด็จพระราชกุมารไปด้วย และให้แต่งที่ประทับอยู่ภายใต้ต้นหว้า ครั้นถึงเวลาแรกนาขวัญ พวกนางสนมพี่เลี้ยงนางนมพากันไปดูพิธีแรกนาขวัญ ปล่อยพระราชกุมารเพียงลำพัง พระราชกุมารประทับนั่งขัดสมาธิเจริญอานาปานสติกรรมฐานจนได้ปฐมฌาน ขณะนั้นเป็นเวลาบ่าย เงาของต้นไม้อื่นได้ชายไปตามดวงตะวัน ยกเว้นเงาของต้นหว้าซึ่งหยุดอยู่กับที่เสมือนหนึ่งเป็นเงาขณะเที่ยงวัน ปรากฏเป็นอัศจรรย์ประจักษ์แก่พี่เลี้ยงนางที่กลับมาเห็น จึงรีบนำความไปกราบบังคมทูลพระราชบิดา พระเจ้าสุทโธทนะเสด็จไปทอดพระเนตรเห็นเหตุการณ์ ทรงเลื่อมใสพระราชโอรสเป็นอย่างมาก ถึงกับยกพระหัตถ์ขึ้นถวายอภิวาทพระราชกุมารอันเป็นการอภิวาทครั้งที่ ๒ นับแต่การอภิวาทครั้งแรก เมื่อครั้งที่อสิตดาบสเข้าเยี่ยมพระราชกุมาร

เมื่อพระราชกุมารทรงเจริญวัยพอที่จะเข้ารับการศึกษาได้

พระราชบิดาทรงพาไปมอบไว้ใน**สำนักครูวิศวามิตร**เพื่อให้ทรงศึกษาศิลปวิทยาต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับรัชทายาททั้งหลาย พระราชกุมารทรงศึกษาอย่างรวดเร็วมาก ไม่นานนักก็จบหลักสูตร ครั้นถึงคราวต้องแสดงความสามารถต่อหน้าพระที่นั่ง พระองค์ก็แสดงได้ดีเลิศล้ำหน้าพระราชกุมารอื่น ๆ อันนำความชื่นชมโสมนัสมาสู่พระราชบิดาและพระประยูรญาติ

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะมีพระชนมายุครบ ๑๖ พรรษา เป็นเวลาสมควรแก่การอภิเษกสมรสพระราชบิดาตรัสสั่งให้สร้างปราสาท ๓ หลัง ชื่อว่า สุจันทะ โกกนุทะ และโกญจะ เพื่อเป็นที่ประทับของพระราชโอรสใน ๓ ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน แล้วทรงขอ**เจ้าหญิงยโสธรา (พิมพา) พระราชบุตรีของพระเจ้าสุปปพุทธะ ในเทวทหนคร**มาอภิเษกเป็นพระชายาของพระราชกุมาร ชีวิตของเจ้าชายสิทธัตถะในช่วงนี้เพียบพร้อมด้วยโลกียสุขดังพระพุทธดำรัสตรัสเล่าภายหลังว่า

"เมื่อก่อนสมัยเราเป็นคฤหัสถ์ครองเรือน เป็นผู้อิ่มหนำเพียบพร้อมด้วย กามคุณห้า บำเรอตนด้วยรูป เสียง กลิ่น รสสัมผัสที่น่าปรารถนารักใคร่ชอบใจ น่ารัก ประกอบด้วยกาม เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ปราสาทของเรานั้นมีถึงสามหลัง คือ ปราสาทหนึ่งเป็นที่อยู่ในฤดูฝน ปราสาทหนึ่งเป็นที่อยู่ในฤดูหนาว ปราสาทหนึ่งเป็นที่อยู่ในฤดูร้อน เรานั้นถูกบำเรอด้วยดนตรี มีแต่สตรี ไม่มีบุรุษเจือปนอยู่บนปราสาทสำหรับฤดูฝนตลอดสี่เดือน ไม่เคยลงจากปราสาทเลย"

ออกบรรพชา

แม้เจ้าชายสิทธัตถะจะทรงดำเนินชีวิต อันสมบูรณ์พูนสุขอย่างนั้น ความเบื่อหน่ายในเพศฆราวาสก็บังเกิดขึ้น จนทำให้พระองค์ตัดสินพระทัยออกบรรพชาเมื่อมีพระชนมายุ ๒๙ พรรษา อะไรคือสาเหตุที่แท้จริงของการออกบรรพชายังเป็นปัญหาที่ยังไม่มีข้อยุติ นักปราชญ์ส่วนใหญ่เชื่อตามแนวทางมหาปทานสูตร ๑๓ ที่ว่าเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จประพาสพระอุทยาน ๔ ครั้ง ทรงพบ **เทวทูต ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ** ตามลำดับในการประพาสแต่ละครั้ง การพบเทวทูตหรือความทุกข์ ๔ มิติของชีวิตทำให้พระเนตรสว่างพอที่จะหยั่งรู้ถึงความไม่เที่ยงแท้และไร้แก่นสารของชีวิต พระองค์ทรงเก็บเอาภาพของคนแก่ คนเจ็บและคนตายมาเป็นเรื่องที่จะต้องครุ่นคิดจริงจัง ทำให้ลดความมัวเมาในความเป็นหนุ่ม ความมีสุขภาพดี และความมัวเมาในชีวิต ทรงเตือนพระองค์เองว่า พระองค์หนีความแก่ ความเจ็บและความตายไม่พ้น แต่ยังมีทางหลุดพ้นเหลืออยู่สายหนึ่ง นั่นคือการเลือกใช้ชีวิตแบบสมณะนักบวชอันปลอดจากภารกิจที่เป็นเครื่องถ่วงไม่ให้ค้นพบโมกษธรรม พระองค์ทรงดำริว่า

“ชีวิตฆราวาสคับแคบ เป็นทางมาแห่งฝุ่นละออง การบวชเป็นทางสะดวกปลอดโปร่ง การที่บุคคลผู้ครองเรือนจะประพฤติพรหม-

จรรย์ให้บริบูรณ์บริสุทธิ์เต็มที่เหมือนสังข์ขัด ไม่ใช่ทำได้ง่าย อย่างไรก็ดี เราควรจะปลงผม โกนหนวด นุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์ สละบ้านเรือนออกบวชเป็นบรรพชิต"

เมื่อได้ทรงตัดสินพระทัยออกผนวชแล้ว เจ้าชายสิทธัตถะทรงรอเวลาอยู่จนกระทั่งทราบข่าวพระนางพิมพาประสูติพระโอรส ผู้ต่อมาได้พระนามว่า **"ราหุล"** เพราะในวันประสูติ เจ้าชายสิทธัตถะทรงเปล่งอุทานว่า **"ราหุลํ ชาตํ พนฺธนํ ชาตํ" (บ่วงเกิดแล้วเครื่องพันธนาการเกิดแล้ว)** ตกเวลากลางคืนของวันประสูตินั้น พระสิทธัตถราชกุมารทรงนัดแนะกับ**นายฉันนะ** ให้นำ**ม้ากัณฐกะ**เตรียมรอนำเสด็จออกบรรพชา พระองค์เสด็จไปทอดพระเนตรพระราหุลกุมาร และพระนางพิมพาผู้กำลังบรรทมหลับ แล้วทรงม้ากัณฐกะพร้อมนายฉันนะเสด็จออกจากพระราชวัง ในคืนที่เสด็จออกบรรพชานั้น เจ้าชายสิทธัตถะทรงมีพระชนมายุ ๒๙ พรรษา

เมื่อเสด็จออกพ้นพระราชวังแล้ว เจ้าชายสิทธัตถะทรงเข้าเขตแดนแคว้นโกศลและแคว้นวัชชี เวลาใกล้รุ่งเสด็จถึง**ฝั่งแม่น้ำอโนมานที** แม่น้ำสายนี้อยู่ระหว่างเขตแดนของสามแคว้นคือ แคว้นสักกะ แคว้นโกศล และแคว้นวัชชี พระองค์ทรงม้าข้ามฝั่งแม่น้ำ แล้วเสด็จลงจากหลังม้าไปประทับนั่งบนกองทราย ทรงเปลื้องเครื่องทรงมอบให้นายฉันนะนำกลับพระนคร ทรงตัดพระเมาลีด้วยพระขรรค์ ครองผ้ากาสาวพัสตร์แล้วอธิษฐานใจบวชเป็นบรรชิต ทรงส่งนายฉันนะกลับเสด็จลำพังองค์เดียวมุ่งพระพักตร์ไปยังแคว้นมคธ

ในที่นี้มีข้อควรสงสัยบางประการเกี่ยวกับอาการกิริยาที่พระสิทธัตถราชกุมารเสด็จออกผนวช นั่นก็คือ ตามเรื่องราวที่บรรยายมานั้น พระกุมารเสด็จหนีออกผนวชในเวลากลางคืน โดยที่พระราชบิดาและพระประยูรญาติไม่ทรงทราบ แต่พระไตรปิฎกได้บันทึกไว้ว่า พระราชบิดาและพระประยูรญาติทรงทราบแต่ไม่อาจทักท้วงห้ามปราม ดังที่พระพุทธเจ้าทรงเล่าไว้ว่า

"สมัยเมื่อเรายังเป็นหนุ่ม มีผมดำสนิท อยู่ในวัยที่กำลังเจริญเติบโต เป็นปฐมวัย เมื่อมารดาบิดาไม่ปรารถนา (จะให้บวช) ร้องไห้น้ำตานองหน้าอยู่ เราได้ปลงผมโกนหนวด นุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์สละเรือนออกบวชเป็นบรรพชิต"

พระราชดำรัสนี้แสดงว่า พระเจ้าสุทโธทนะทรงทราบดีว่าเจ้าชายสิทธัตถะจะออกผนวช แต่ไม่อาจทักท้วงห้ามปรามได้ จึงเกิดคำถามขึ้นว่า เหตุใดจึงทักท้วงห้ามปรามไม่ได้? คงจะมีเหตุจำเป็นบางประการเกิดขึ้น แต่ไม่ได้รับการบันทึกเป็นหลักฐาน ถ้าเชื่อตามมติว่าพระราชกุมารเสด็จหนีออกไปผนวช พระราชบิดาทรงทราบก็น่าจะส่งคนไปติดตามอ้อนวอนให้กลับพระนคร แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการกระทำเช่นนั้นเลย

อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำหรับประนีประนอมในที่นี้น่าจะเป็นว่า เจ้าชายเสด็จหนีไปในเวลากลางคืน พระราชบิดามาทราบเรื่องราวในเวลาเช้า เมื่อนายฉันนะกลับมากราบทูลว่าพระราชกุมารได้ปลงผมโกนหนวดอธิษฐานเพศเป็นบรรพชิตแล้ว พระราชบิดาจึงกรรแสงด้วย

ความโทมนัส แต่ไม่อาจส่งคนไปตามเสด็จกลับวังได้ เพราะพระราชกุมารตัดพระเมาลีเสียแล้ว สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงประทานการวินิจฉัยไว้ว่า **"บางทีการตัดพระเมาลีนั้นเองเป็นเหตุให้พระราชบิดาและพระญาติวงศ์สิ้นหวังในพระองค์ เพราะได้ยินว่า คนในครั้งนั้นถือการตัดผมว่าเป็นจัญไร คนผู้ตัดหรือโกนผมแล้วเป็นที่ดูหมิ่นของคนทั้งหลาย"**

บำเพ็ญเพียร

ภายหลังการบรรพชา พระสิทธัตถะได้เสด็จดำเนินถึงแคว้นมคธ แล้วไปสมัครเป็นศิษย์ของคณาจารย์ใหญ่ ๒ ท่าน คือ **อาฬารดาบส และอุทกดาบส** ฝึกปฏิบัติกรรมฐานหรือโยคะในสำนักของอาจารย์ท่านแรกจนได้รูปฌาน ๔ และอรูปฌาน ๓ คือ ได้ขั้นอา**กิญจัญญายตนะ** และได้รูปฌานที่ ๔ คือ **เนวสัญญานาสัญญายตนะ** ซึ่งเป็นชั้นที่จบหลักสูตรหมดภูมิรู้ของอาจารย์ แม้อาจารย์ทั้งสองจะเชิญให้อยู่ในสำนักต่อไปด้วยตำแหน่งฐานะเท่าเทียมอาจารย์ พระสิทธัตถะก็ไม่ทรงปรารถนา ทรงอำลาจากสำนักไป เพราะพิ**จารณาเห็นว่าลำพังฌานสมาบัติที่ได้มา ยังไม่ใช่สัมมาสัมโพธิญาณ**

หนังสือพุทธประวัติภาษาไทยส่วนมาก นิยมกล่าวถึงเหตุการณ์

ตอนนี้ไว้ว่า พระโพธิสัตว์ได้ทรงทดลองปฏิบัติในลัทธิทั้งสองนั้นแล้ว ทรงดำริว่าทางปฏิบัตินี้มิใช่หนทางพระโพธิญาณ การบันทึกเช่นนี้เท่ากับแสดงว่า การบำเพ็ญสมาธิถึงขั้นอรูปฌาน ๔ ไม่ได้เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่การบรรลุพระนิพพาน มีแต่จะออกนอกทางทำให้เสียเวลาไม่ต่างจากการบำเพ็ญทุกกรกิริยาในอันดับถัดไป

เมื่อพิเคราะห์ดูแล้วจะพบว่า การปฏิบัติสมาธิจนได้อรูปฌาน ๔ ไม่ถือว่าออกนอกทางนิพพานแต่อย่างใด แม้ที่จริงนั้น การได้ฌานสมาบัติเป็นการอยู่ครึ่งนิพพาน เพราะได้เพียงสิกขา ๒ ข้อ คือ ศีลกับสมาธิ แต่ยังขาดปัญญา สิ่งที่อาฬารดาบสและอุทกดาบสสอนสาวกคือสิ่งที่เรียกว่า โยคะ ซึ่งเป็นวิธีเจริญสมาธิภาวนานั่นเอง ผลของโยคะ เท่ากับหรือเป็นอันเดียวกันกับผลของ สมถกรรมฐานในพระพุทธศาสนา อันนี้เป็นการยืนยันว่า สมถกรรมฐานมีอยู่แล้วในศาสนาอื่นสมัยพระพุทธเจ้า แต่สมถกรรมฐานอย่างเดียวไม่ทำให้ถึงนิพพาน พระพุทธองค์ทรงใช้สมาธิที่ได้จากการปฏิบัติสมถกรรมฐานมาเป็นบาทแห่งการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน จึงได้ปัญญาการตรัสรู้ **ดังนั้นวิปัสสนากรรมฐานจึงเป็นคำสอนพิเศษที่มีเฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น**

แต่เนื่องจากพระองค์ไม่ได้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อจากการได้อรูปฌานในสำนักของอุทกดาบส พระองค์จึงไม่ได้ตรัสรู้ ทรงพิจารณาเห็นว่าอรูปฌานนี้ **“ไม่เป็นไปเพื่อเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อดับสนิท เพื่อสงบระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน (แต่)**

เป็นไปเพียงเพื่อให้อุบัติในแนวสัญญานาสัญญายตนพรหมเท่านั้น" พระองค์ทรงหยุดการบำเพ็ญเพียรทางใจซึ่งพาพระองค์มาครึ่งทางนิพพาน ทรงหันไปบำเพ็ญเพียรทางกายซึ่งพาเฉออกนอกทางนิพพาน การบำเพ็ญเพียรทางกายนั้นมีชื่อเรียกว่า**ทุกกรกิริยา**

เมื่อเสด็จออกจากสำนักของดาบสทั้งสองแล้ว พระสิทธัตถะได้เสด็จไปยัง **ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม บำเพ็ญทุกกรกิริยาหรือการทรมานตนในที่นั้น การบำเพ็ญทุกกรกิริยานี้แบ่งเป็น ๓ ระยะ** คือ

ระยะที่ ๑ ทรงกดพระทนต์ด้วยพระทนต์ กดพระตาลุ (เพดาน) ด้วยพระชิวหาไว้ให้แน่นจนพระเสโท (เหงื่อ) ไหลออกจากพระกัจฉะ (รักแร้) เสร็จแล้วทรงทดลองทำวิธีที่สอง

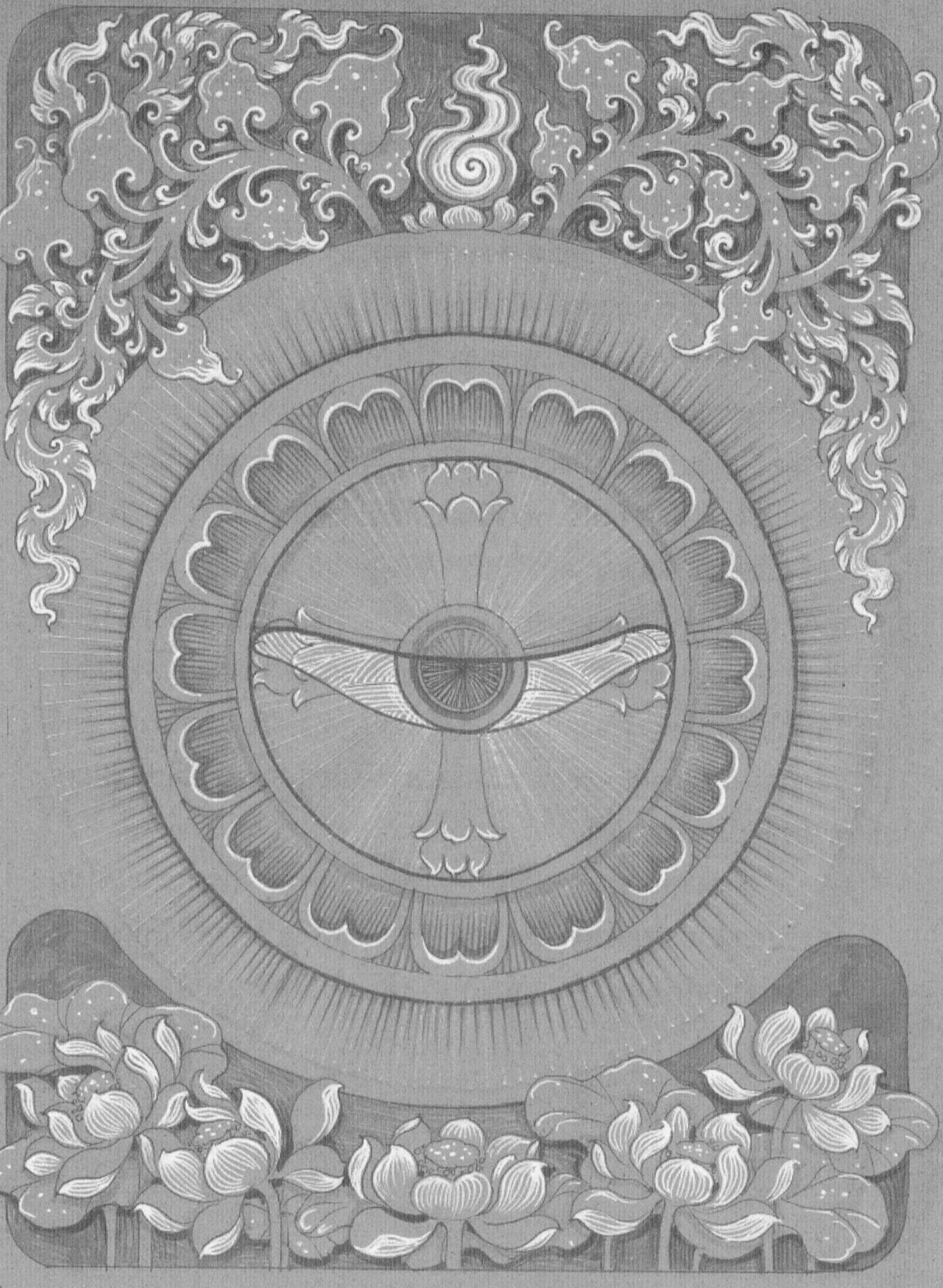
ระยะที่ ๒ ทรงผ่อนกลั้นลมหายใจเข้า-ออก เมื่อลมเดินไม่สะดวกทางช่องพระนาสิก (จมูก) และช่องพระโอษฐ์ (ปาก) ก็เกิดเสียงดังอู้ทางช่องพระกรรณ (หู) ทั้งสอง ทำให้ปวดพระเศียรอย่างแรง มีอาการเสียดพระอุทร (ท้อง) และร้อนพระวรกายเป็นที่สุด แม้ทรงทรมานกายเพียงนี้ก็ยังไม่บรรลุโพธิญาณ จึงเปลี่ยนเป็นวิธีที่ ๓

ระยะที่ ๓ ทรงอดพระกระยาหาร โดยลดอาหารลงทีละน้อย ๆ จนไม่เสวยพระกระยาหารเลย พระวรกายเหี่ยวแห้ง พระฉวี (ผิว) เศร้าหมอง พระอัฐิ (กระดูก) ปรากฏทั่วพระวรกาย เมื่อทรงลูบพระวรกาย เส้นพระโลมา (ขน) ก็หลุดติดพระหัตถ์ พระกำลังลดน้อยถอยลง เมื่อเสด็จดำเนินไปทางไหนก็ถึงกับซวนเซล้มลงสลบ พอฟื้นคืนสติขึ้นมาทรงดำริว่า การทรมานตนอย่างมากที่สุดก็ทำได้แค่นี้ เรา

ทำหมดแล้วแต่ยังไม่ตรัสรู้ การบำเพ็ญทุกกรกิริยาจึงไร้ผล ได้ตัดสินพระทัยเลิกบำเพ็ญทุกกรกิริยา เสวยพระกระยาหารตามปกติ และทรงหันกลับมาบำเพ็ญเพียรทางใจอีก

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะทรงออกผนวช พราหมณ์โกณฑัญญะผู้เคยทำนายลักษณะพระราชกุมารในวันขนานพระนามว่า พระกุมารจะต้องออกบวชและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ได้ชักชวนบุตรของเพื่อน ๔ คนออกบวชตามเสด็จเพราะเชื่อมั่นว่า พระสิทธัตถะจะต้องได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า นักบวชทั้งห้าที่มีโกณฑัญญะ เป็นหัวหน้ามีชื่อเรียกว่า **ปัญจวัคคีย์** พวกปัญจวัคคีย์นี้ได้ปรนนิบัติรับใช้พระโพธิสัตว์ขณะที่ทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยา จึงสามารถเป็นพยานได้ว่า พระสิทธัตถะทรมานพระองค์มากน้อยเพียงไร ครั้นเห็นว่า พระสิทธัตถะเลิกบำเพ็ญทุกกรกิริยา หันกลับมาเสวยพระกระยาหารอีก พระปัญจวัคคีย์ได้ตำหนิพระสิทธัตถะว่าล้มเหลวและกลายเป็นคนมักมาก ต่างรู้สึกผิดหวังจึงพากันละทิ้งพระสิทธัตถะหนีไปอยู่ **ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี**

การจากไปของพระปัญจวัคคีย์นับเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะได้ไม่มีใครรบกวนสมาธิของพระสิทธัตถะ พระองค์จึงสามารถบำเพ็ญเพียรทางใจได้เต็มที่ และการบำเพ็ญเพียรครั้งนี้ทำให้พระองค์ตรัสรู้

ตรัสรู้

ในเวลาเช้าของวันเพ็ญเดือน ๖ พระสิทธัตถะประทับนั่งใต้โคนต้นไทร นางสุชาดานำถาดอาหารมาเพื่อแก้บนรุกขเทวดาประจำต้นไทร พบพระสิทธัตถะก็เข้าใจว่าเป็นเทวดานั่งรอเครื่องพลีกรรม จึงนำ**ข้าวมธุปายาส**ไปถวายทั้งถาด พระสิทธัตถะรับของถวายแล้วถือถาดไปยังริมฝั่ง**แม่น้ำเนรัญชรา** สรงสนานพระวรกายแล้วขึ้นมาประทับนั่งเสวยข้าวมธุปายาสจำนวน ๔๙ ปั้นจนหมด จากนั้นเสด็จไปประทับในดงไม้สาละ จนเวลาเย็นจึงเสด็จไปที่ต้นมหาโพธิ์ ทรงปูลาด**หญ้าคา ๘ กำที่โสตถิยพราหมณ์**ถวายในระหว่างทางลงใต้ต้นมหาโพธิ์ ประทับนั่งขัดสมาธิ ผินพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก หันพระปฤษฏางค์เข้าหาต้นมหาโพธิ์ ทรงอธิษฐานว่า

"แม้เนื้อ และเลือดจะเหือดแห้งไป เรายังไม่บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณตราบใด จะไม่ลุกขึ้นจากที่นี่ตราบนั้น"

จากนั้น ทรงเจริญสมาธิภาวนาจนจิตเป็นสมาธิได้ฌานที่ ๔ แล้วบำเพ็ญภาวนาต่อไปจนได้ฌาน ๓ คือ:

ในยามที่หนึ่งของคืนนั้น--ทรงได้**ปุพเพนิวาสนุสติญาณ** คือ ระลึกชาติปางก่อนของพระองค์เองได้

ในยามที่สอง--ทรงได้**จุตูปปาตญาณ** คือ มีตาทิพย์ สามารถเห็นการจุติและอุบัติของวิญญาณทั้งหลาย

ในยามสุดท้าย--ทรงได้**อาสวักขยญาณ** คือ **ตรัสรู้อริยสัจ ๔ ว่าอะไรคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ความรู้นี้ทำให้กิเลสาสวะหมดสิ้นไปจากจิตใจ พระองค์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเวลาที่แสงเงิน แสงทองเริ่มจับขอบฟ้า รวมระยะเวลาที่บำเพ็ญเพียรตั้งแต่ออกผนวชจนตรัสรู้ได้ ๖ ปี ขณะที่ตรัสรู้พระองค์มีพระชนมายุ ๓๕ พรรษา**

เสวยวิมุตติสุข

เมื่อตรัสรู้แล้ว พระพุทธเจ้าเสด็จประทับเสวยวิมุตติสุขอยู่ใต้ต้นมหาโพธิ์ และบริเวณข้างเคียงเป็นเวลา ๗ สัปดาห์ คือ

สัปดาห์ที่ ๑ ประทับนั่งใต้ต้นมหาโพธิ์ต่อไปอีก ๗ วัน ทรงใช้เวลาทบทวนปฏิจจสมุปบาทที่พระองค์เพิ่งตรัสรู้

สัปดาห์ที่ ๒ เสด็จออกจากต้นมหาโพธิ์ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประทับยืนเพ่งต้นมหาโพธิ์โดยมิได้กระพริบพระเนตรตลอด ๗ วัน สถานที่นั้นมีชื่อในสมัยต่อมาว่า ***'อนิมิสเจดีย์'***

สัปดาห์ที่ ๓ เสด็จกลับมาประทับอยู่ในที่กึ่งกลางระหว่างอนิมิสเจดีย์ และต้นมหาโพธิ์ ทรงจงกรมอยู่ที่นั่นตลอด ๗ วัน ที่จงกรมนั้นมีชื่อเรียกว่า ***'รัตนจงกรมเจดีย์'***

สัปดาห์ที่ ๔ เสด็จไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของต้นมหา

โพธิ์ประทับนั่งขัดสมาธิพิจารณาอภิธรรมปิฎกตลอด ๗ วัน สถานที่นั้นมีชื่อเรียกต่อมาว่า **'รัตนฆรเจดีย์'**

สัปดาห์ที่ ๕ เสด็จไปทางทิศตะวันออกของต้นมหาโพธิ์ ประทับอยู่ใต้ต้นไทรซึ่งเป็นที่พักของคนเลี้ยงแพะอันได้ชื่อว่า **อชปาลนิโครธ** ทรงเสวยวิมุตติสุขตลอด ๗ วัน

สัปดาห์ที่ ๖ เสด็จไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของต้นมหาโพธิ์ประทับนั่งที่**ควงไม้จิกหรือมุจลินท์** เสวยวิมุตติสุขที่นั่นอีก ๗ วัน

สัปดาห์ที่ ๗ เสด็จไปยังต้นเกดหรือราชายตนะ ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของต้นมหาโพธิ์ ทรงเสวยวิมุตติสุขอยู่ที่นั่นเป็นสัปดาห์สุดท้ายในสัปดาห์นี้มีพ่อค้า ๒ พี่น้องชื่อ **"ตปุสสะ"** และ **"ภัลลิกะ"** เดินทางผ่านมาพบจึงนำเสบียงกรังเข้าไปถวาย แล้วประกาศตนเป็นอุบาสกคนแรกที่เข้าถึงพระรัตนะสอง คือพระพุทธและพระธรรมเป็นสรณะ

ครั้นเสวยวิมุตติสุขครบ ๗ สัปดาห์แล้ว พระองค์เสด็จกลับมาประทับที่ควงไม้ไทรชื่อ **อชปาลนิโครธ** อีก ทรงดำริว่าธรรมที่พระองค์ตรัสรู้เป็นของลึกซึ้งยากที่ผู้อื่นจะรู้ตาม ท้อพระทัยในอันที่จะประกาศธรรม แต่อาศัยที่ทรงมีพระกรุณาในหมู่สัตว์ ประกอบกับพิจารณาทราบชัดถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ๔ ประเภท อันเปรียบได้กับบัว ๔ เหล่า คือ

๑. อุคฆฏิตัญญู ผู้มีปัญญาดีและมีกิเลสน้อย สามารถเข้าใจฉับพลันเพียงเพราะได้ยินหัวข้อธรรมที่ยกขึ้นแสดง เหมือนดอกบัวที่พ้นน้ำพอต้องแสงอาทิตย์ก็บานทันที

๒. **วิปจิตัญญู** ผู้มีปัญญาปานกลางและมีกิเลสปานกลาง สามารถเข้าใจธรรมได้ถ้ามีการอธิบายความให้พิสดารออกไป บุคคลประเภทนี้เปรียบได้กับดอกบัวที่อยู่เสมอน้ำพร้อมจะบานในวันรุ่งขึ้น

๓. **เนยยะ** ผู้มีปัญญาน้อยแต่มีกิเลสหนา สามารถเข้าใจธรรมได้ก็ต่อเมื่อมีการพร่ำสอนย้ำแล้วย้ำอีก เหมือนดอกบัวที่อยู่ใต้น้ำรอโอกาสบานในวันต่อๆ ไป

๔. **ปทปรมะ** บุคคลไร้ปัญญา เรียนหัวข้อธรรมได้บ้างแต่ไม่อาจเข้าใจความหมายของคำ เปรียบได้กับดอกบัวที่เพิ่งงอกขึ้นใหม่ยังอยู่ในโคลนตม มักจะตกเป็นอาหารของปลาและเต่า ในจำนวนบุคคล ๔ ประเภทนี้ สามประเภทข้างต้นยังเป็นผู้ที่พระองค์พอจะสอนให้ตรัสรู้ตามได้ ทรงพิจารณาเห็นดังนี้แล้วจึงตัดสินพระทัยแสดงธรรม

ปฐมเทศนา

เมื่อได้ตกลงพระทัยว่าจะประกาศศาสนาแล้ว ทรงนึกถึงบุคคลที่สมควรจะแสดงธรรมโปรดก่อนซึ่งจะต้องเป็นประเภทดอกบัวพ้นน้ำ ทรงนึกถึงอาฬารดาบสและอุทกดาบส แต่ทราบว่าท่านทั้งสองสิ้นชีพแล้ว จึงตัดสินพระทัยโปรดปัญจวัคคีย์ แล้วเสด็จไป**ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน** ถึงที่นั่นในเวลาเย็นของวัน ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ เมื่อแรกพบ

พระพุทธองค์ พวกปัญจวัคคีย์แสดงอาการไม่เคารพเชื่อฟังพระศาสดา ต่อเมื่อพระองค์ตรัสเตือนแล้ว จึงตั้งใจฟังพระธรรมเทศนากัณฑ์แรกที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในวันรุ่งขึ้นมีชื่อว่า **ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร** พระสูตรนี้เป็นพระธรรมเทศนากัณฑ์แรกจึงมีความหมายมาก เพราะถ้าหากไม่มีใครสามารถเข้าใจได้ก็จะทำให้พระองค์ท้อพระทัยไปว่า พระธรรมนั้นลึกซึ้งเกินกว่าคนทั่วไปจะหยั่งถึง ฉะนั้น เมื่อ**ท่านโกณฑัญญะ**ได้ดวงตาเห็นธรรมสำเร็จเป็นพระโสดาบันในเวลาจบเทศนา

พระพุทธองค์จึงเปล่งอุทานว่า **"อญฺญาสิ วต โภ โกณฺฑญฺโญ" (ท่านผู้เจริญ! โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ)** เพราะอุทานนี้ท่านโกณฑัญญะจึงมีชื่อเพิ่มขึ้นว่า**"อัญญาโกณฑัญญะ"** ท่านได้ทูลขอบรรพชาอุปสมบทในวันนั้นเอง พระองค์ทรงบวชให้ด้วย**เอหิภิกขุอุปสัมปทา** โดยเปล่งพระวาจาว่า **"ท่านจงเป็นภิกษุมาเถิด (เอหิ ภิกฺขุ) ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว ท่านจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อทำที่สุดทุกข์โดยชอบเถิด"** ท่านอัญญาโกณฑัญญะสำเร็จเป็นพระภิกษุด้วยพระวาจานี้ ท่านเป็นพระสงฆ์องค์แรกในพระพุทธศาสนา อีก ๔ วันถัดมาปัญจวัคคีย์ที่เหลือได้บรรพชาอุปสมบททั้งหมด ในวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๙ พระพุทธองค์ทรงแสดง**อนัตตลักขณสูตร**โปรดพระปัญจวัคคีย์จนทั้ง ๕ ท่านได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ นับว่ามีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลก ๖ องค์ รวมทั้งพระพุทธเจ้า

พุทธกิจ ๔๕ พรรษา

ต่อจากนั้นพระพุทธเจ้าทรงประกาศศาสนา โดยไม่มีการหยุดพักเป็นเวลา **๔๕ พรรษา** พุทธกิจที่พระองค์บำเพ็ญตลอดเวลานี้มีมากมาย พอจะสรุปได้ตามลำดับพรรษา ดังนี้

พรรษาที่ ๑ พระพุทธองค์ทรงเสด็จ จำพรรษาที่ป่าอิสิปตน-มฤคทายวันพร้อมพระปัญจวัคคีย์ ขณะประทับอยู่ที่นั้น ได้แสดงธรรมโปรด **ยสกุลบุตร**และให้อุปสมบทด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทาแก่ยสะและ**สหายอีก ๔ คน**ทุกคนได้ฟังธรรมสำเร็จเป็นพระอรหันต์ส่วน**บิดามารดาและอดีตภรรยาของพระยสะ**ได้ประกาศตนเป็นอุบาสกอุบาสิกาผู้ถึงรัตนตรัยเป็นสรณะ นับเป็นอุบาสกอุบาสิกาคนแรกที่ถึง**พระรัตนตรัย**เป็นสรณะ ในขณะนั้นมีพระอรหันต์ในโลก ๑๑ องค์ มีพุทธบริษัท ๓ คือ ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา ในพรรษานั้นเองสหายอื่นๆ ของพระยสะ ๕๐ คนเป็นชาวชนบท ได้ทราบข่าวว่าพระยสะบวชจึงมาขอบรรพชาอุปสมบทได้ฟังธรรมสำเร็จเป็นพระอรหันต์ทุกท่าน ทำให้**จำนวนพระอรหันต์ในพรรษาที่ ๑ มีทั้งสิ้นรวม ๖๑ องค์** พอพ้นฤดูฝนปีนั้นพระศาสดาทรงส่งพระอรหันตสาวก ๖๐ องค์ไปประกาศพระศาสนาด้วยพระดำรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ! เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความเอ็นดูแก่โลก เพื่อประโยชน์

เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย แต่อย่าไปทางเดียวกันถึงสองรูป

ภิกษุทั้งหลาย! พวกเธอจงแสดงธรรมให้งดงามในเบื้องต้น ท่ามกลางที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ (ศาสนา) พร้อมทั้งอรรถ และพยัญชนะให้บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในดวงตาแต่เล็กน้อยก็มีอยู่ สัตว์พวกนี้ย่อมเสื่อมจากคุณที่ควรได้เพราะไม่ได้ฟังธรรม ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมีเป็นแน่ แม้เราเองก็จะไปยังตำบล อุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม"

ครั้นพระสาวกแยกย้ายกันไปประกาศพระศาสนาแล้ว พระศาสดาเสด็จเพียงลำพังไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ในระหว่างทาง **ทรงแสดงธรรมโปรดชายหนุ่ม ๓๐ คนชื่อว่าพวกภัททวัคคีย์** จนชายหนุ่มทั้งหมดบรรลุอรหัต ประทานอุปสมบทแล้วส่งไปประกาศพระศาสนา จากนั้นเสด็จต่อไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ใช้เวลา ๒ เดือน **จึงปราบทิฐิของ หัวหน้าชฎิล ชื่อ อุรุเวลกัสสปะ พร้อมทั้งบริวาร ๕๐๐ คน** แล้วได้แสดงธรรมสั่งสอนชฎิลน้องชายอีก ๒ ท่าน คือ **นทีกัสสปะ ผู้มีบริวาร ๓๐๐ คน และ คยากัสสปะ ผู้มีบริวาร ๒๐๐ คน** ทรงประทานอุปสมบทแก่ชฎิลทั้งหมด ทรงพาภิกษุชฎิล ๑,๐๐๓ รูปไปที่ **ตำบลคยาสีสะ แสดงอาทิตตปริยายสูตร**โปรดจนทุกรูปสำเร็จเป็นพระอรหันต์ จากตำบลคยาสีสะ พระพุทธองค์ทรงพาพระอรหันต์ ๑,๐๐๓ องค์ไปกรุงราชคฤห์นครหลวงแห่งแคว้นมคธ ประทับอยู่ใน **ดงตาลหรือลัฏฐิวัน** พระเจ้าพิมพิสารทรงทราบข่าวจึงเสด็จพร้อมด้วย

ข้าราชบริพารจำนวนมากไปเฝ้าพระศาสดา เนื่องจากประชาชนที่ไปเฝ้าส่วนมากเคยนับถือลัทธิชฎิลมาก่อน พระพุทธองค์จึงรับสั่งให้พระอุรุเวลกัสสปะแสดงความไม่มีแก่นสารของลัทธิชฎิลให้ที่ประชุมทราบ แล้วพระองค์จึงทรงแสดงอนุปุพพิกถา พระเจ้าพิมพิสารและข้าราชบริพารส่วนมากได้ดวงตาเห็นธรรม ส่วนข้าราชบริพารที่ไม่บรรลุธรรมวิเศษก็ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ

วันรุ่งขึ้น พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ได้ไปฉันในพระราชวังตามคำอาราธนาของพระเจ้าพิมพิสาร ในวันนั้นพระเจ้าพิมพิสารทรงถวาย**พระราชอุทยานเวฬุวัน (สวนไผ่)** เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ **วัดเวฬุวันจึงเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา**

จากเรื่องราวที่บรรยายมาพอจะจับเป็นประเด็นสำคัญอันเนื่องด้วยวิธีประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า ในขั้นต้นพระองค์มุ่งเอาชนะเจ้าลัทธิอย่างชฎิลสามพี่น้องให้ได้ก่อน จากนั้นจึงแสดงธรรมโปรดพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นกษัตริย์ครองแคว้นมคธซึ่งมีอำนาจยิ่งใหญ่ไม่แพ้แคว้นโกศล ศรัทธาที่พระองค์ได้รับจากประมุขของอาณาจักรเป็นหลักประกันว่า พระศาสนาจะแพร่หลายไปสู่ประชาชนชาวมคธได้โดยง่าย นี่คือเหตุผลว่าทำไมพระพุทธศาสนาจึงแพร่หลายรวดเร็วจนเอาชนะศาสนาพราหมณ์ในสมัยนั้นได้ เมื่อผู้นำยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา ประชาชนย่อมดำเนินรอยตาม

ขณะประทับอยู่ ณ พระเวฬุวันวิหารนั้น **กลุ่มปริพาชกมีหัวหน้าชื่ออุปติสสะและโกลิตะ**ได้มาเฝ้าพระพุทธเจ้า อุปติสสะและ

โกลิตะเคยฟังธรรมจาก**พระอัสสชิ**มาก่อน จนได้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน พระพุทธเจ้าประทานอุปสมบทแด่ปริพาชกทั้งหมดและแสดงธรรมโปรดพระบวชใหม่ทั้งหมดยกเว้น พระอุปติสสะกับพระโกลิตะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ **พระโกลิตะเป็นพระอรหันต์เมื่อบวชได้ ๗ วัน ส่วนพระอุปติสสะใช้เวลา ๑๕ วัน** จึงสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ต่อมา**พระอุปติสสะได้รับยกย่องเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวา ได้นามใหม่ว่าพระสารีบุตร ส่วนพระโกลิตะได้นามใหม่ว่าพระโมคคัลลานะ** ได้รับ**ยกย่องเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้าย** เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดเวฬุวันได้มี**มหาสันนิบาต คือ การประชุมใหญ่ของพระสาวก เรียกว่าจาตุรงคสันนิบาต แปลว่า การประชุมประกอบด้วยองค์ ๔** อรรถกถาทีฆนขสูตร ได้แสดงไว้ว่า องค์ ๔ นั้น คือ

๑. **พระสาวกได้มาประชุมกัน ในวันมาฆปุณณมี** คือ วันเพ็ญเดือนมาฆะหรือเดือนสาม

๒. **พระสงฆ์ ๑,๒๕๐ องค์มาประชุมในวันนั้นโดยมิได้นัดหมาย**

๓. **พระสงฆ์เหล่านั้นเป็นพระอรหันต์**ผู้ได้อภิญญา ๖

๔. **พระสงฆ์ทั้งหมดล้วนเป็นเอหิภิกขุ** คือ ได้รับอุปสมบทที่พระศาสดาประทานเอง ในโอกาสที่มีการประชุมใหญ่นี้ พระพุทธองค์ได้ทรงแสดง**โอวาทปาฏิโมกข์**

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นพุทธกิจใน**พรรษาที่ ๑**

พรรษาที่ ๒, ๓ และ ๔ พระพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ที่วัดเวฬุวัน พุทธกิจสำคัญในช่วงนี้คือการเสด็จเยือนกรุงกบิลพัสดุ์ในพรรษาที่ ๒

แสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระเจ้าสุทโธทนะจนได้บรรลุอนาคามิผล พระมหาปชาบดีโคตมีและพระนางพิมพาได้บรรลุโสดาปัตติผล **โปรดให้พระสารีบุตรบรรพชาราหุลกุมาร เป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา** ในระยะนี้กษัตริย์ ๖ พระองค์ คือ พระภัททิยะ พระอนุรุทธะ พระอานนท์ พระภัคคุ พระกิมพิละ และพระเทวทัต ได้ออกผนวชพร้อมกับช่างกัลบกชื่ออุบาลี ในระยะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ วัดเวฬุวันนั้น เศรษฐีชาวกรุงสาวัตถี แคว้นโกศล มีชื่อว่า **อนาถปิณฑิกะ** ได้เดินทางมากรุงราชคฤห์ และได้สดับพระธรรมเทศนาของพระศาสดาจนได้ดวงตาเห็นธรรม กราบทูลอาราธนาพระพุทธเจ้าให้เสด็จไปประทับที่กรุงสาวัตถี ตนเองกลับไปก่อนเพื่อเตรียม สร้างวัดรอรับเสด็จ บริจาคทรัพย์ ๕๔ โกฏิ ซื้อที่ดินของพระเจ้าเชตกุมารสร้าง**พระเชตวันมหาวิหาร**ถวายเป็นที่ประทับของพระพุทธองค์และพระภิกษุสงฆ์ พระพุทธองค์มักประทับจำพรรษาอยู่ที่พระเชตวันมหาวิหารนี้ นานที่สุดรวมได้ ๑๙ พรรษา

พรรษาที่ ๕ พระพุทธเจ้าเสด็จประทับจำพรรษานี้ที่ **กูฏาคารศาลา ป่ามหาวัน กรุงเวสาลี** อันเป็นเมืองหลวงของแคว้นวัชชี ในขณะประทับอยู่ในที่นั้น ทรงทราบข่าวประชวรหนักของพระพุทธบิดาคือพระเจ้าสุทโธทนะ จึงรีบเสด็จพร้อมพระภิกษุสงฆ์ไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ ทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธบิดาอยู่ ๗ วัน ในวันสุดท้ายพระเจ้าสุทโธทนะบรรลุพระอรหัตและนิพพาน ภายหลังการถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระนางมหาปชาบดีทูลขออุปสมบทเป็นภิกษุณีถึง

สามครั้งก็ได้รับการปฏิเสธจากพระพุทธเจ้าถึงสามครั้ง เมื่อพระศาสดาเสด็จกลับกรุงเวสาลี พระนางมหาปชาบดีได้พาเจ้าหญิงสากิยานีเป็นอันมากตามเสด็จไปขออุปสมบทอีก พระอานนท์ได้ช่วยทูลขอให้พระศาสดาอนุญาตการอุปสมบทพระภิกษุณี ในที่สุดพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตโดยมีเงื่อนไขว่า พระนางมหาปชาบดีต้องยอมรับ**ครุธรรม ๘** ประการ ซึ่งพระนางก็ยินดีรับครุธรรมนั้น และได้อุปสมบทด้วยการยอมรับครุธรรมนั่นเอง นับว่า**พระนางมหาปชาบดีเป็นพระภิกษุณีรูปแรกในพระพุทธศาสนา** ในพรรษานี้จึงมีพุทธบริษัทครบสี่ในพระพุทธศาสนา คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เมื่อพระมหาปชาบดีผนวชแล้ว ประชาชนและเสนาอำมาตย์ได้พร้อมใจกันอัญเชิญ**พระเจ้ามหานาม** โอรสของพระเจ้าอมิโตทนะเป็นกษัตริย์แห่งกรุงกบิลพัสดุ์สืบต่อจากพระเจ้าสุทโธทนะ ฝ่ายพระนางพิมพาได้เสด็จออกผนวชเป็นพระภิกษุณีในระยะนี้

พรรษาที่ ๖ พระพุทธเจ้าเสด็จจำพรรษาที่มกุฏบรรพต **"ทรงทรมานหมู่อสูร เทพยดา และมนุษย์ให้เสียพยศอันร้ายแล้ว และให้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา"**

พรรษาที่ ๗ พระพุทธเจ้าทรงแสดง**ยมกปาฏิหาริย์ที่กรุงสาวัตถี** ในวันเพ็ญเดือน ๘ จากนั้นเสด็จขึ้นไป**ประทับจำพรรษาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ตรัสแสดงอภิธรรมปิฎกทั้ง ๗ คัมภีร์แก่เทวดาและพระพุทธมารดาผู้เสด็จมาจากสวรรค์ชั้นดุสิต** เพื่อสดับธรรมเมื่อออกพรรษาแล้ว พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์มายังโลกมนุษย์ที่

เมืองสังกัสสะ วันที่เสด็จลงมานั้นเรียกว่า **วันเทโวโรหณะ**

พรรษาที่ ๘ พระพุทธเจ้าเสด็จประทับจำพรรษาที่**เภสกฬามิค-ทายวัน** ป่าไม้สีเสียด เขตนครสุงสุมารคิระ ในแคว้นภัคคะ ซึ่งในสมัยนั้นโพธิราชกุมารผู้เป็นพระโอรสของพระเจ้าอุเทนเป็นเจ้าครองนคร พระพุทธเจ้าแสดง**โพธิราชกุมารสูตร** ในพระสูตรนี้พระพุทธเจ้า**ตรัสประวัติของพระองค์เอง**ตั้งแต่ออกผนวชจนแสดงปฐมเทศนา

พรรษาที่ ๙ พระพุทธเจ้าทรงรับอาราธนาของ**โฆสกเศรษฐี**ไปประทับจำพรรษา ณ วัดซึ่งเศรษฐีเป็นผู้สร้างชื่อว่า **โฆสิตาราม** ที่กรุงโกสัมพี นครหลวงของแคว้นวังสะ อันมี**พระเจ้าอุเทนเป็นกษัตริย์**ปกครอง ขณะประทับอยู่ที่นั่น พระพุทธเจ้าแสดงธรรมโปรด**พระนางมาคันทิยา** แต่พระองค์ต้องเผชิญการกลั่นแกล้งจากพระนางมาคันทิยาผู้จ้างคนตามด่าพระองค์ นอกจากนั้นพระนางมาคันทิยา ยังจ้างคนวางเพลิงตำหนักของพ**ระนางสามาวดี** จนพระนางสามาวดีถูกไฟครอกสิ้นพระชนม์ เพราะกรรมอันนั้นพระนางมาคันทิยาถูกลงโทษประหารชีวิต

พรรษาที่ ๑๐ พระภิกษุชาวเมืองโกสัมพีทะเลาะกันจนแตกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ คือ ฝ่ายพระวินัยธร และพระธรรมธร พระพุทธเจ้าตรัสเตือนให้สามัคคีปรองดองกันก็ไม่มีใครเชื่อฟัง ทรงเบื่อหน่ายระอาพระทัยจึงเสด็จไปอาศัยบ้านปาลิไลยกะ เสด็จจำพรรษาที่ควงไม้สาละในราวป่ารักขิตวัน **ช้างปาลิไลยกะมาอุปัฏฐาก**

พรรษาที่ ๑๑ เสด็จไปจำพรรษาที่ใกล้บ้านนาลายพราหมณ์

พรรษาที่ ๑๒ ทรงจำพรรษาที่ปุจิมัณฑพฤกษ์ คือร่มไม้สะเดาที่นเฬรุยักษ์สิงอยู่ ใกล้เมืองเวรัญชา **ในพรรษานี้ทรงบัญญัติพระวินัย** ตั้งสิกขาบทเป็นข้อปฏิบัติสำหรับพระภิกษุเป็นครั้งแรก

พรรษาที่ ๑๓ ทรงจำพรรษาที่ปาลิไลยบรรพต

พรรษาที่ ๑๔ เสด็จไปจำพรรษา ณ พระเชตวันมหาวิหาร พระนครสาวัตถี

พรรษาที่ ๑๕ เสด็จไปประทับจำพรรษา ที่นิโครธาราม ริมฝั่ง**แม่น้ำโรหิณี** ในพรรษานี้พวกเจ้าศากยะแห่งกรุงกบิลพัสดุ์ยกทัพไปประชิดกองทัพของเจ้าโกลิยะแห่งกรุงเทวทหะเพื่อรบแย่งชิงกรรมสิทธิ์เหนือแม่น้ำโรหิณี พระพุทธเจ้าเสด็จไปห้ามทัพได้สำเร็จ

พรรษาที่ ๑๖ เสด็จประทับจำพรรษาที่**เมืองอาฬวี ณ อัคคาเสวเจดีย์ เพื่อโปรดอาฬวกะยักษ์** ขณะประทับอยู่ที่นั่น ได้แสดงเทศนาหลายเรื่องเช่น อาฬวกสูตร นิกขันตสูตร หัตถสูตร วังคีสสูตร

พรรษาที่ ๑๗, ๑๘ และ ๑๙ เสด็จประทับจำพรรษาที่**วัดเวฬุวัน กรุงราชคฤห์** ขณะประทับอยู่ที่นั่นได้แสดงเทศนาเรื่องหัตถิกสูตรโปรดหัตถกราชกุมารชาวเมืองอาฬวี และได้แสดงธรรมโปรดธิดาของช่างหูกคนหนึ่งในเมืองอาฬวี

พรรษาที่ ๒๐ ถึง พรรษาที่ ๔๔ พระพุทธเจ้าเสด็จประทับจำพรรษาที่เชตวันมหาวิหาร และบุพพารามสลับกัน กล่าวคือทรงจำพรรษาที่เชตวันมหาวิหารที่อนาถปิณฑิกเศรษฐีสร้างถวาย ๑๙ พรรษา และที่บุพพารามซึ่งนางวิสาขาสร้างถวาย ๖ พรรษา รวมได้ ๒๕

พรรษา **ในพรรษาที่ ๒๐** มีเหตุการณ์สำคัญคือพระพุทธเจ้าได้**แต่งตั้งพระอานนท์ไว้ในตำแหน่งพระอุปัฏฐากประจำพระองค์** และได้ปราบ**โจรองคุลิมาล**จนหมดพยศ ขออุปสมบทในพระพุทธศาสนา และต่อมาบรรลุอรหัตผล **ในพรรษาที่ ๓๕-๓๖ อชาตศัตรูกุมาร**เชื่อคำยุยงของ**พระเทวทัต**ได้แย่งราชสมบัติจากพระเจ้าพิมพิสารและปลงพระชนม์พระราชบิดาในเวลาต่อมา ขึ้นครองราชย์ในแคว้นมคธ ได้**สดับสามัญญผลสูตร**ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงในราวพรรษาที่ ๓๗ **ในพรรษาที่ ๔๔** พระอัครสาวกทั้งสองคือ พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะนิพพาน ในระยะนี้ พระเจ้าวิฑูฑภะ อุปราชแห่งแคว้นโกศลคบคิดกับ ทีฆการายนะอำมาตย์แย่งชิงราชสมบัติจากพระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นผลสำเร็จ ครั้นได้ขึ้นเสวยราชย์แล้ว พระเจ้าวิฑูฑภะยกกองทัพไปทำลายล้าง พวกเจ้าศากยะแห่งกรุงกบิลพัสดุ์จนเกือบจะสิ้นราชวงศ์ แล้วยกกองทัพกลับมาพักพลที่ชายหาดริมฝั่งแม่น้ำอจิรวดี ในเวลากลางคืนถูกน้ำท่วมสิ้นพระชนม์ แคว้นโกศลจึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของแคว้นมคธอันมีพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นกษัตริย์

ปรินิพพาน

ในพรรษาที่ ๔๕ เป็นพรรษาสุดท้ายของพระพุทธเจ้าผู้มีพระชนมายุในขณะนั้นได้ ๘๐ พรรษา ในพรรษานี้พระองค์ได้เสด็จประทับจำพรรษา **ณ เวฬุวคาม** ใกล้เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี ในระหว่าง**พรรษานี้ พระองค์ทรงประชวรอย่างหนัก** มีความเจ็บปวดอย่างรุนแรงถึงกับจะปรินิพพาน แต่พระองค์ทรงระงับความเจ็บปวดทรมานด้วยการเข้า**เจโตสมาธิ**อันไร้นิมิต ในวันเพ็ญเดือนสามภายหลังพรรษานั้นพระพุทธเจ้าเสด็จไปประทับ **ณ ปาวาลเจดีย์** ตรัสบอกพระอานนท์ว่าพระองค์ได้ตัดสินพระทัยว่าจะปรินิพพานในเวลา ๓ เดือนนับแต่วันนั้นการตัดสินพระทัยเช่นนี้เรียกว่า **ปลงพระชนมายุสังขาร**

"อานนท์ เอย ! บัดนี้สังขารอันเป็นเหมือนเกวียนชำรุดนี้เราได้สละแล้ว เรื่องที่จะดึงกลับคืนมาอีกนั้นมิใช่วิสัยแห่งตถาคต

อานนท์ ! เรามิได้ปรักปรำเธอ เธอเบาใจเถิด เธอได้ทำหน้าที่ดีที่สุดแล้ว บัดนี้เป็นกาลสมควรที่ตถาคตจะจากโลกนี้ไป แต่ยังเหลือเวลาอีกถึง ๓ เดือน บัดนี้สังขารของตถาคตเป็นเสมือนเรือรั่ว คอยแต่เวลาจะจมลงสู่ท้องธารเท่านั้น

อานนท์ ! เราเคยบอกเธอแล้วมิใช่หรือว่า บุคคลย่อมต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รักที่พึงใจ เป็นธรรมดาหลีกเลี่ยงไม่ได้

อานนท์ เอย ! ชีวิตนี้มีความพลัดพรากเป็นที่สุด *สิ่งทั้งหลายมีความแตกไป ดับไป สลายไป เป็นธรรมดา* จะปรารถนามิให้เป็น อย่างที่มันควรจะเป็นนั้น เป็นฐานะที่ไม่พึงหวังได้ *ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปเคลื่อนไปสู่จุดสลายตัวอยู่ทุกขณะ"*

พุทธพจน์บทนี้ ทรงตรัสแก่พระอานนท์ พุทธอุปัฏฐาก หลังจากที่ได้ทรงปลงพระชนมายุสังขารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา พระพุทธองค์เสด็จออกจากเมืองเวสาลี แสดงธรรมในที่ต่าง ๆ จนถึงวันขึ้น ๑๔ ค่ำเดือน ๖ เหลืออีกเพียง ๑ วันจะครบ ๓ เดือน พระองค์เสด็จถึง**เมืองปาวา ประทับอยู่ในสวนมะม่วงของนายจุนทะ** ทรงแสดงธรรมโปรดนายจุนทะให้ได้บรรลุ**โสดาปัตติผล** และนายจุนทะได้อาราธนาพระพุทธองค์พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ไปฉันภัตตาหารที่บ้านของตนในวันรุ่งขึ้น พระพุทธองค์ทรงรับอาราธนา วันรุ่งขึ้นตรงกับ**วันเพ็ญเดือน ๖ เสด็จไปฉันภัตตาหารที่บ้านนายจุนทะ ซึ่งเป็นการรับบิณฑบาตครั้งสุดท้าย** พระองค์ฉัน**สูกรมัททวะ ที่นายจุนทะทำถวาย** ทรงห้ามมิให้ภิกษุอื่นฉันสูกรมัททวะนั้น หลังจากอนุโมทนาแล้ว เสด็จออกจากบ้านนายจุนทะ ในระหว่างทางทรงประชวรหนักขึ้นถึงลงพระโลหิต แต่ทรงบรรเทาทุกขเวทนานั้นด้วยกำลัง**อธิวาสนขันติและฌานสมาบัติ** เสด็จเดินทางต่อไป ทรงพักเหนื่อยเป็นระยะ ๆ จนลุถึง**เมืองกุสินารา** เสด็จเข้าไปยัง**ดงไม้สาละ** รับสั่งให้ปูลาดเสนาสนะระหว่างไม้สาละคู่หนึ่ง แล้วเสด็จ**บรรทมสีหไสยา**โดยมิได้คิดจะลุกขึ้นอีก เวลานั้นต้นสาละทั้งคู่ผลิดอกบานเต็ม

ต้นโปรยดอกหล่นต้องพระพุทธสรีระ ประดุจเป็นการบูชาพระพุทธองค์ **ขณะประทับในอิริยาบถนั้นทรงแสดงธรรมตลอดเวลา** ทรงแนะนำพระอานนท์ให้ปฏิบัติต่อพุทธสรีระเช่นเดียวกับการปฏิบัติพระบรมศพของพระเจ้าจักรพรรดิ ในคืนนั้นสุภัททปริพาชกได้ขอเข้าเฝ้าทูลถามปัญหาต่าง ๆ พระองค์ทรงตอบปัญหาให้เป็นที่พอใจ **สุภัททปริพาชก**เลื่อมใสทูลขอบรรพชาอุปสมบท พระองค์ทรงอนุญาตการอุปสมบทให้เป็นพิเศษ **สุภัททะจึงได้บวชเป็นพระภิกษุ นับเป็นสาวกองค์สุดท้าย นี่คือหลักฐานยืนยันว่าพระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญพุทธกิจจนนาทีสุดท้ายแห่งพระชนม์ชีพ**

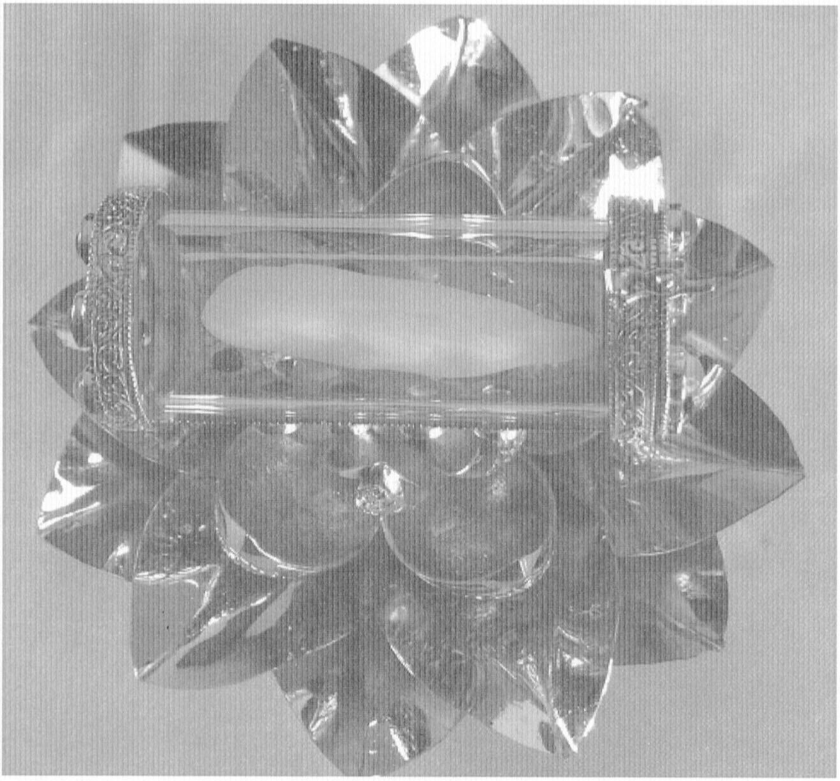
จากนั้น **พระพุทธองค์ทรงเปล่งวาจาเป็นปัจฉิมโอวาทว่า**

“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราขอเตือนพวกเธอว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงยังประโยชน์ให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด”

สิ้นพระสุรเสียงนี้ก็มีแต่ความเงียบสงบ **พระองค์เสด็จดับขันธ-ปรินิพพานในยามสุดท้ายแห่งคืนพระจันทร์เต็มดวงของเดือนวิสาขะ**

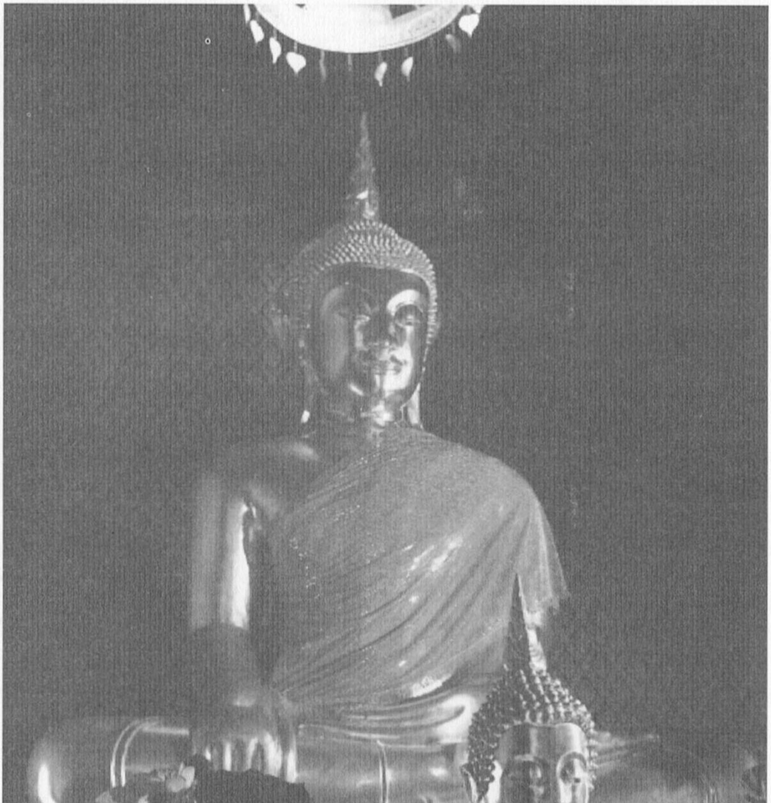
พระพุทธเจ้า ประสูติ กลางดินภายใต้ต้นสาละ ในวันเพ็ญเดือนหก
พระพุทธเจ้า ตรัสรู้ กลางดินภายใต้ต้นมหาโพธิ์ ในวันเพ็ญเดือนหก
พระพุทธเจ้า ปรินิพพาน กลางดินภายใต้ต้นสาละ ในวันเพ็ญเดือนหก.

สิ่งสำคัญในวัดตาลเอน

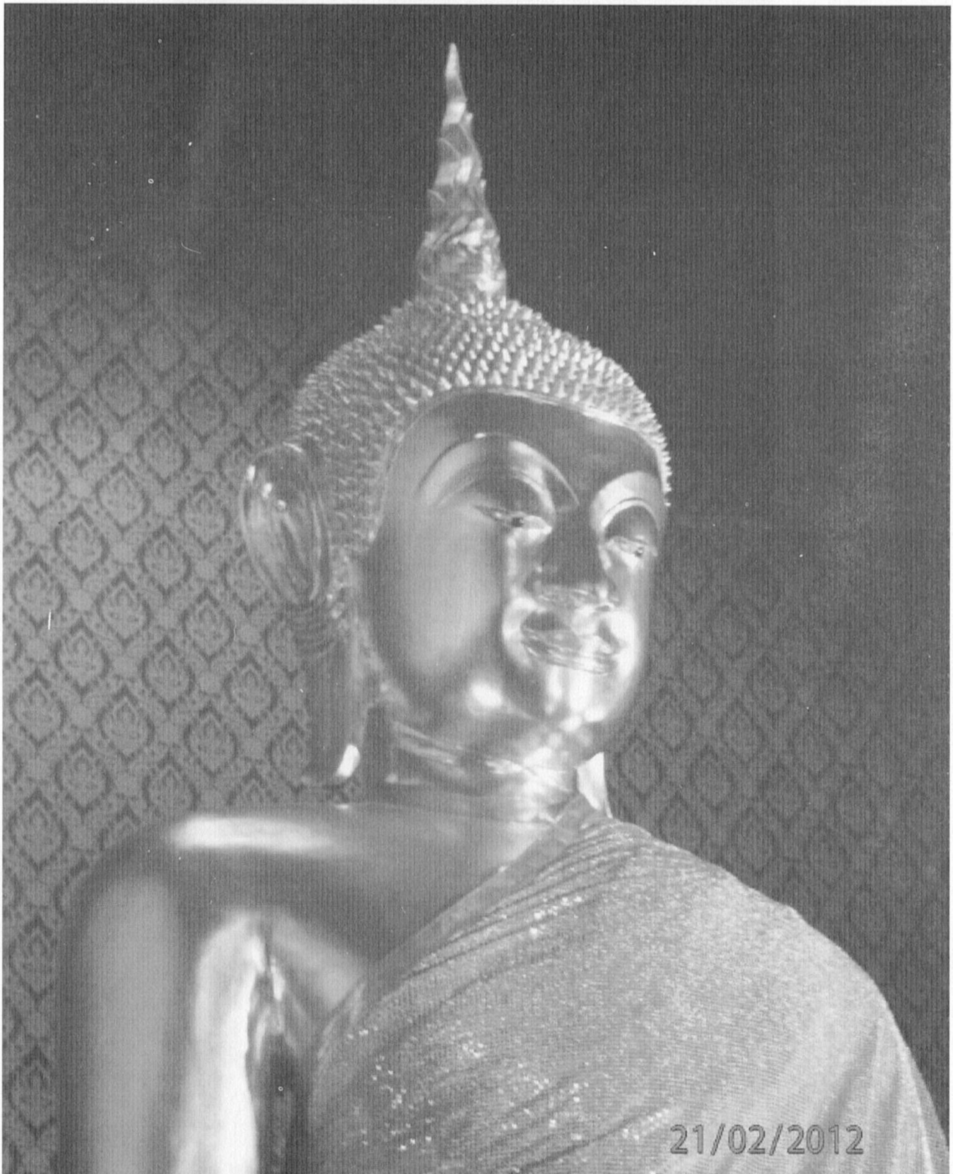
พระทันตธาตุ

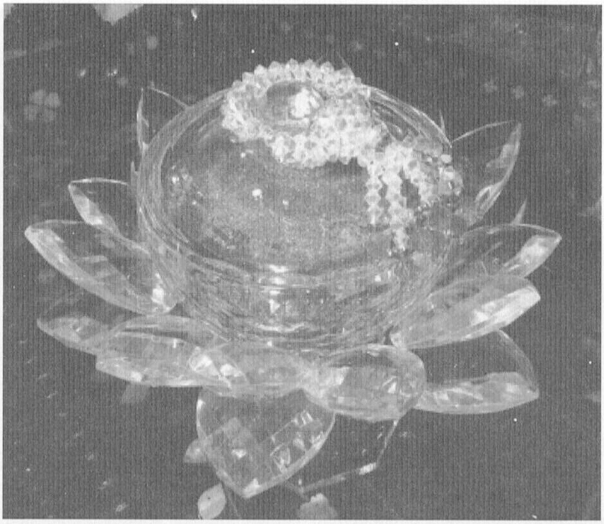

พระประธานในอุโบสถวัดตาลเอน (หลวงพ่อปลั่ง)

- มีอายุตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี (อายุราว ๕๐๐ - ๖๐๐ ปี)
- ที่ชาวบ้านเรียก “หลวงพ่อปลั่ง” เพราะพระพักตร์ท่านเปล่งปลั่งอยู่เสมอนั่นเอง

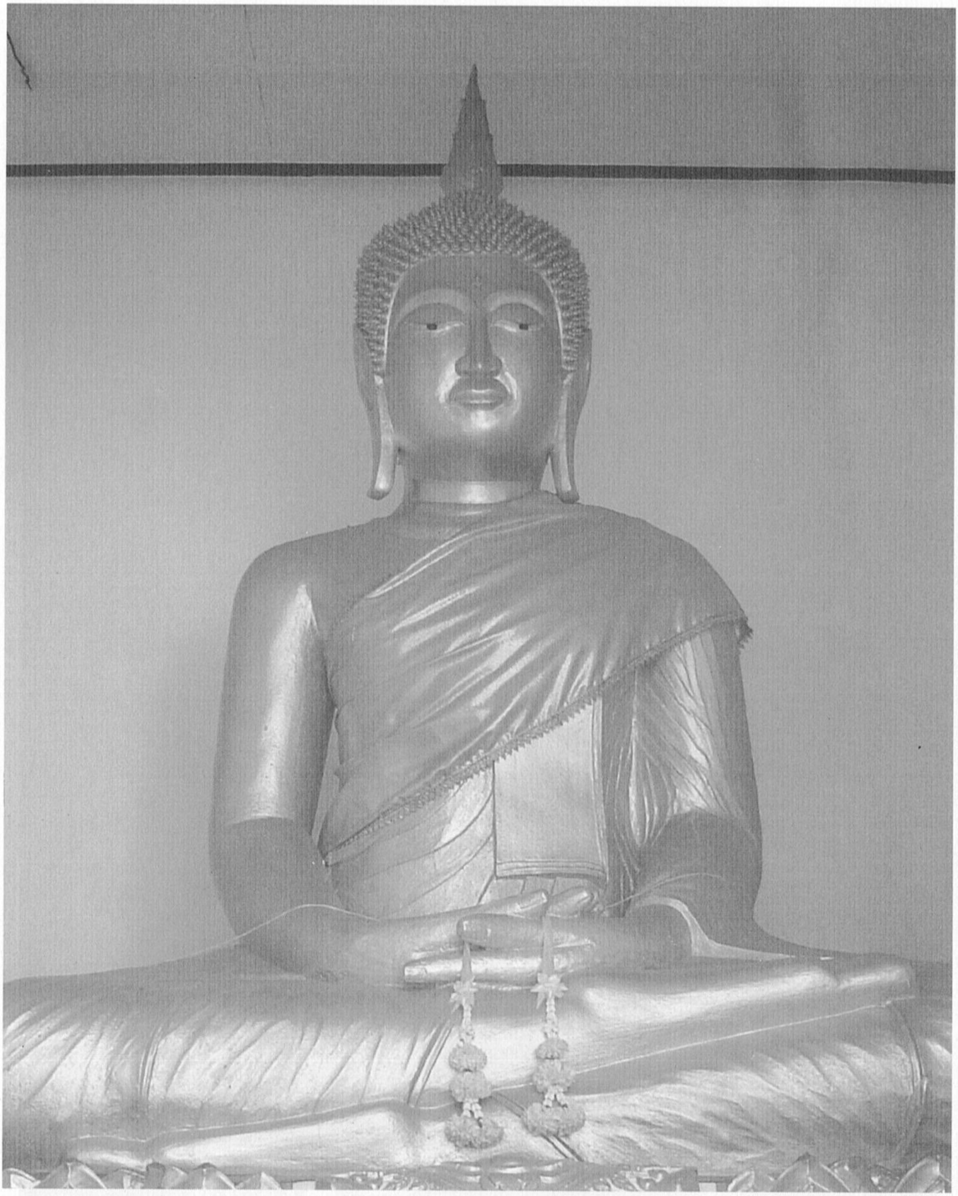

21/02/2012

23/03/2012

พระบรมสารีริกธาตุ ในอุโบสถ

หลวงพ่อเกตุ

- พระพุทธรูปคู่วัดตาลเอนมาแต่แรกสร้างวัด มีอายุหลายร้อยปี

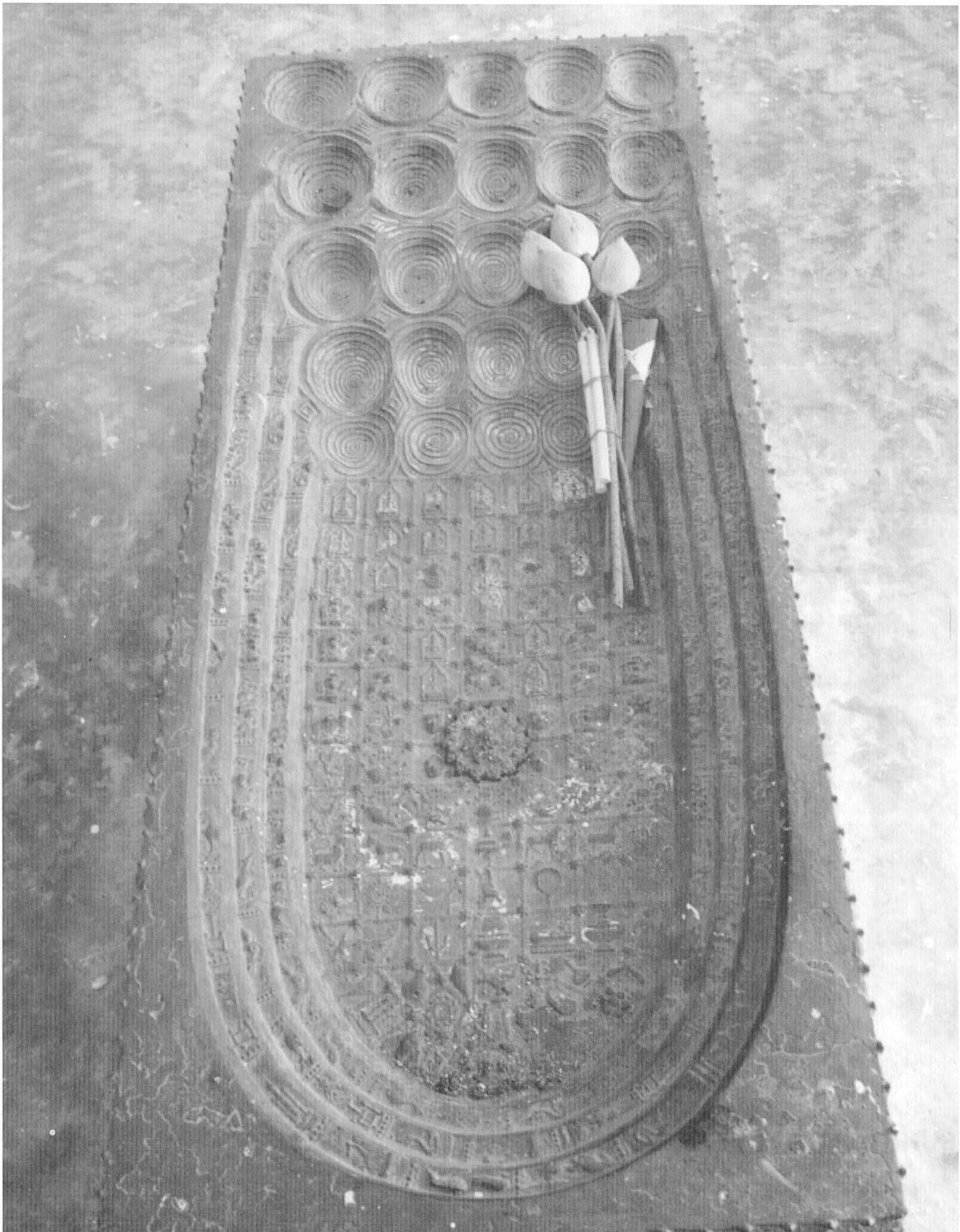
หลวงพ่อขาว

- พระประธานในวิหารกลาง ข้างอุโบสถ

หลวงพ่อสว่างแจ้ง

- พระพุทธรูปลืมตา ๑ เดียว ในสยามประเทศ

พระพุทธบาทสี่รอยจำลอง

- สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๕

รูปหลวงพ่อกัณหา จนฺทโชโต อดีตเจ้าอาวาสวัดตาลเอน

- ท่านเป็นพระมหาเถระผู้ทรงภูมิความรู้ ภูมิธรรมสูง สาธุชนในท้องถิ่นให้ความเคารพนับถือบูชาอย่างมาก ดังจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันนี้ จะมีสาธุชนมาอธิษฐานจิตขอพรท่านเสมอ ๆ และเมื่อสำเร็จผล นิยมที่จะนำแตงโมกับกล้วยนำว้ามาถวายกันเป็นประจำมิได้ขาดแต่อย่างใด

รูปหลวงพ่อฟอง กนฺตสีโล อดีตเจ้าอาวาสวัดตาลเอน และอดีตเจ้าคณะอำเภอบางปะหัน

• ท่านเป็นพระเถระผู้ทรงธรรม ทรงวินัย เคร่งครัดรูปหนึ่ง อีกทั้งยังมีความเชี่ยวชาญด้านธรรมกถึก ปุจฉา วิสัชนา เป็นผู้มีปฏิญาณทางธรรมอย่างยอดเยี่ยม นอกจากนี้ท่านยังมีความรู้ความชำนาญด้านสมุนไพร เพื่อสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์เรื่องโรคภัยไข้เจ็บอย่างเมตตา จนเป็นที่เลื่องลือไปไกล

เจดีย์ ด้านหลังอุโบสถ

- สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา
- เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ
- เป็นของคู่วัดมาช้านาน

ศาลาการเปรียญไม้ที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดอยุธยา

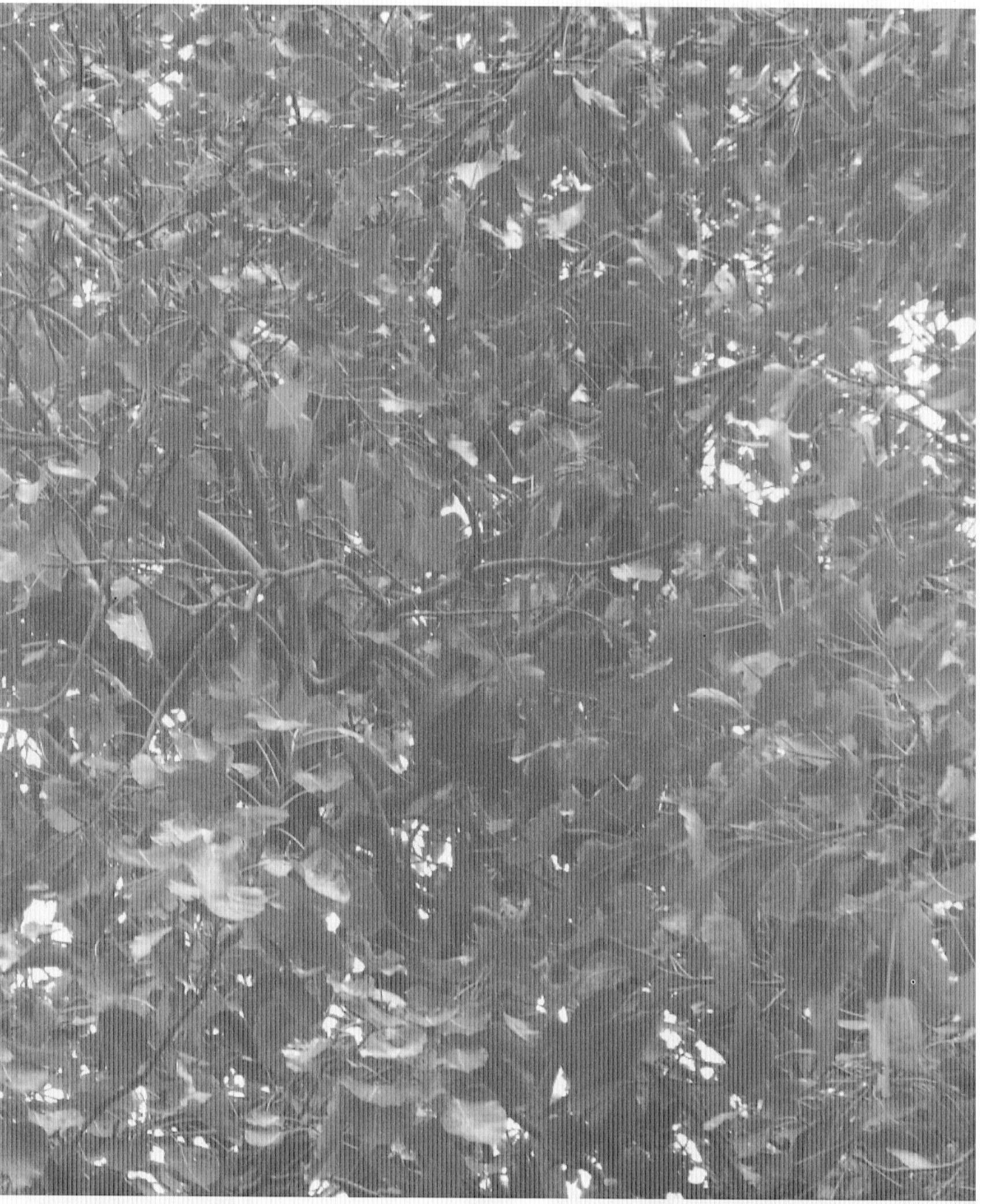
บุษบกเทศน์ สมัยอยุธยาที่งดงาม ในศาลาการเปรียญ

พระโพธิสัตว์กวนอิม

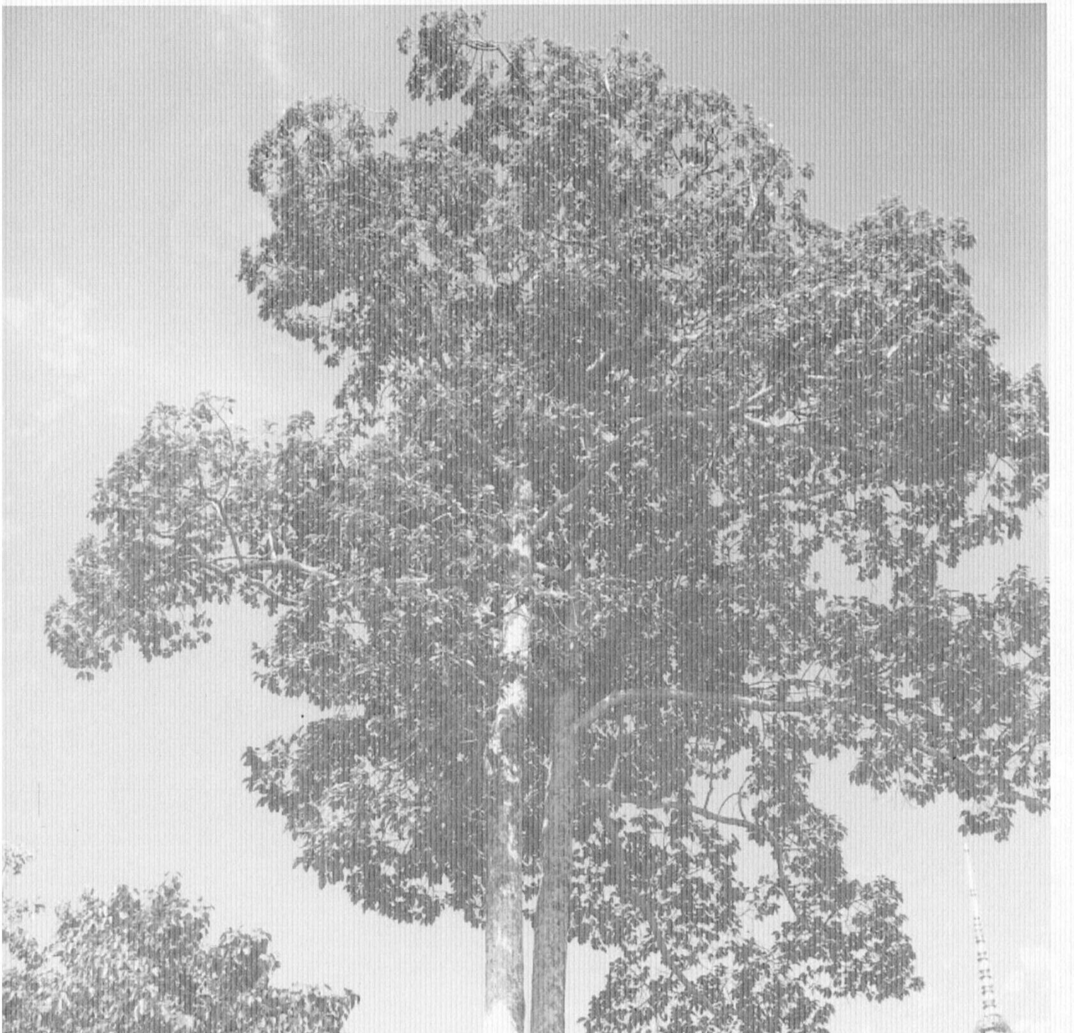

ศาลเจ้าแม่กวนอิมพระโพธิสัตว์

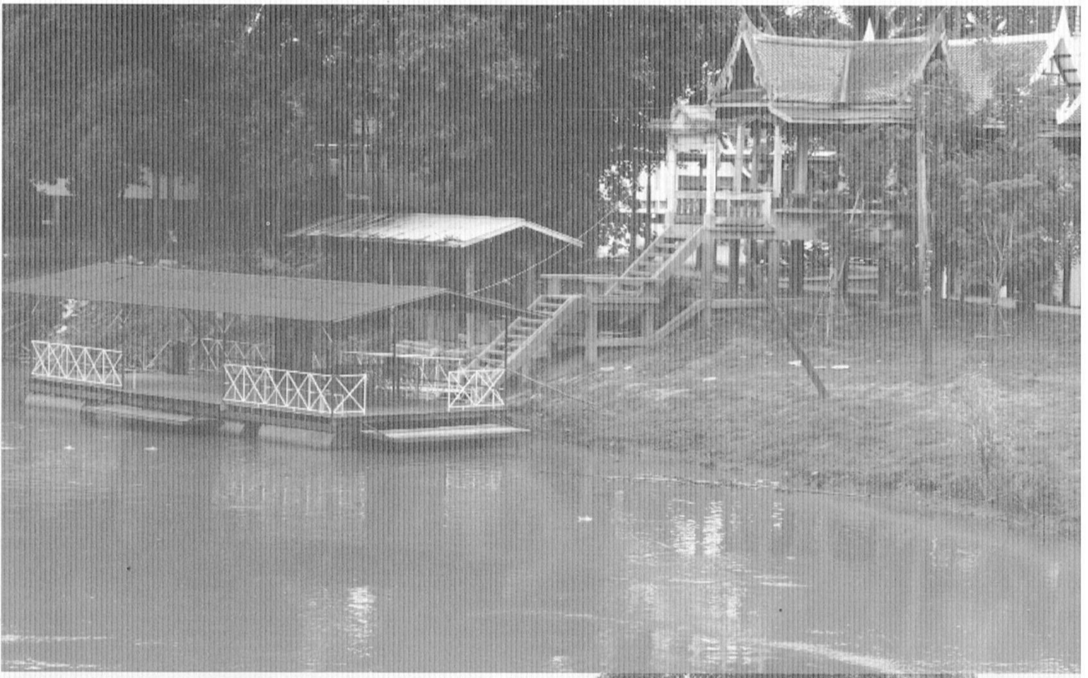

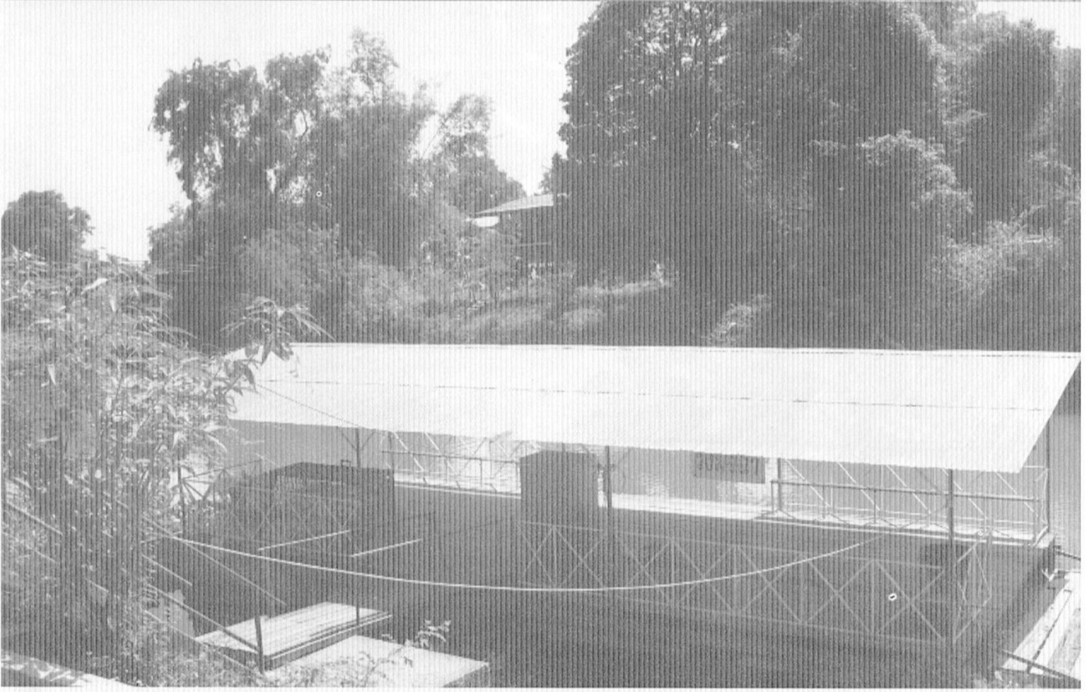
ค้างคาวแม่ไก่ ตามต้นไม้ริมคลอง

ต้นยางคู่ อายุนับร้อย ๆ ปี

วังมัจฉา บริเวณคลองหน้าวัด

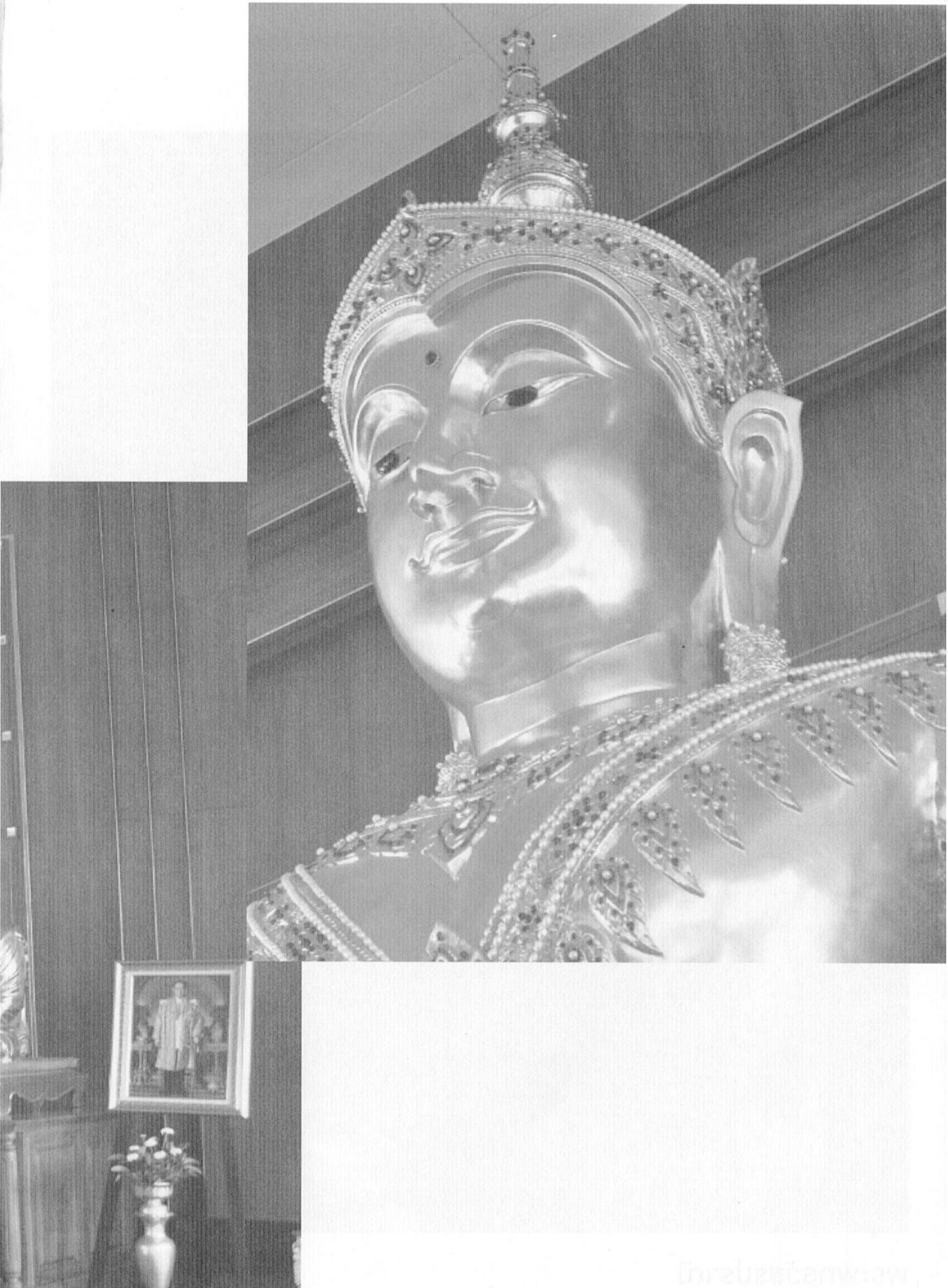

พระพุทธมหาจักรพรรดิ

พระประธานในศาลาปฏิบัติธรรม ๘๐ ปี พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

พระประธานอันศักดิ์สิทธิ์ ประจำสำนักปฏิบัติธรรมวัดตาลเอน

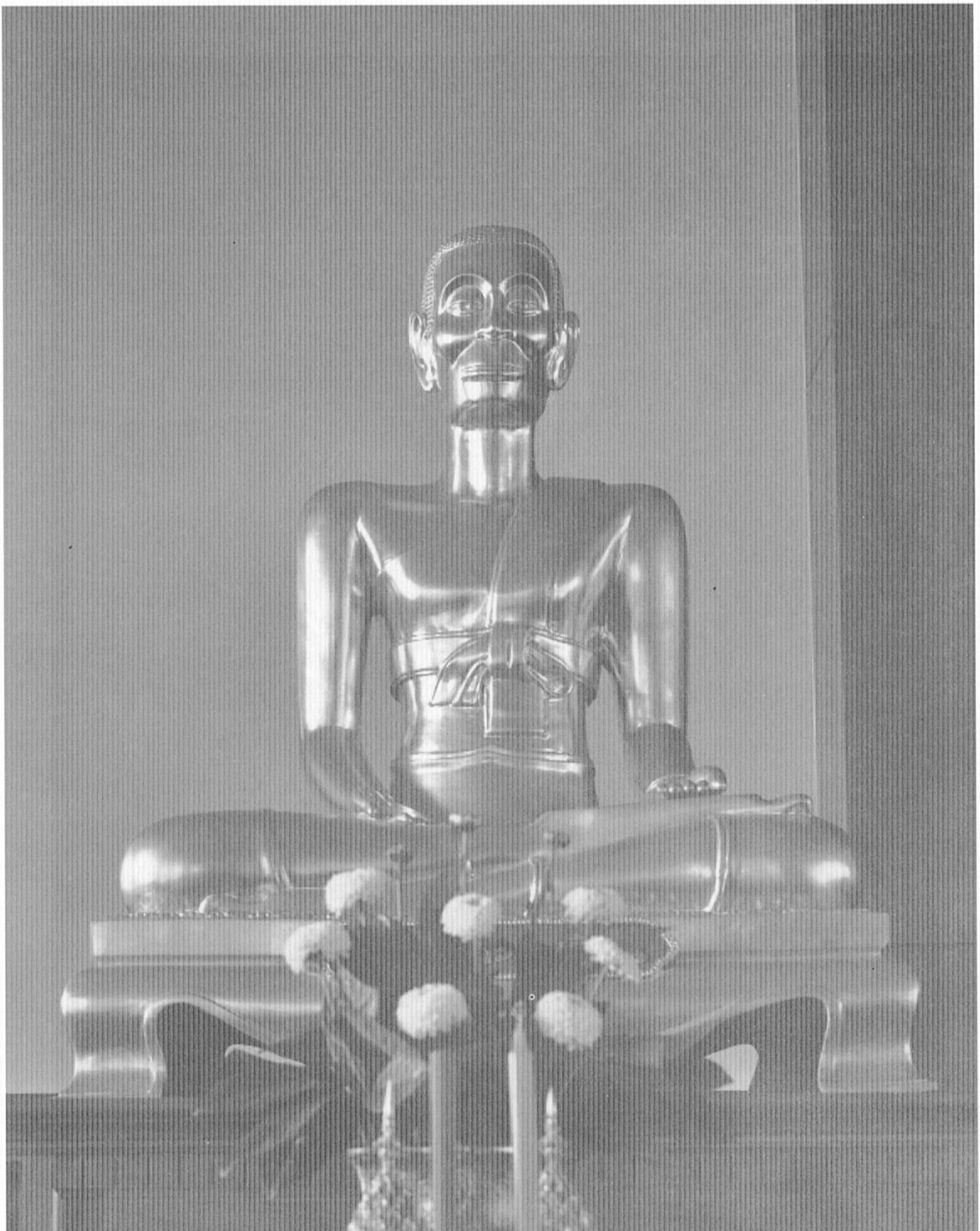

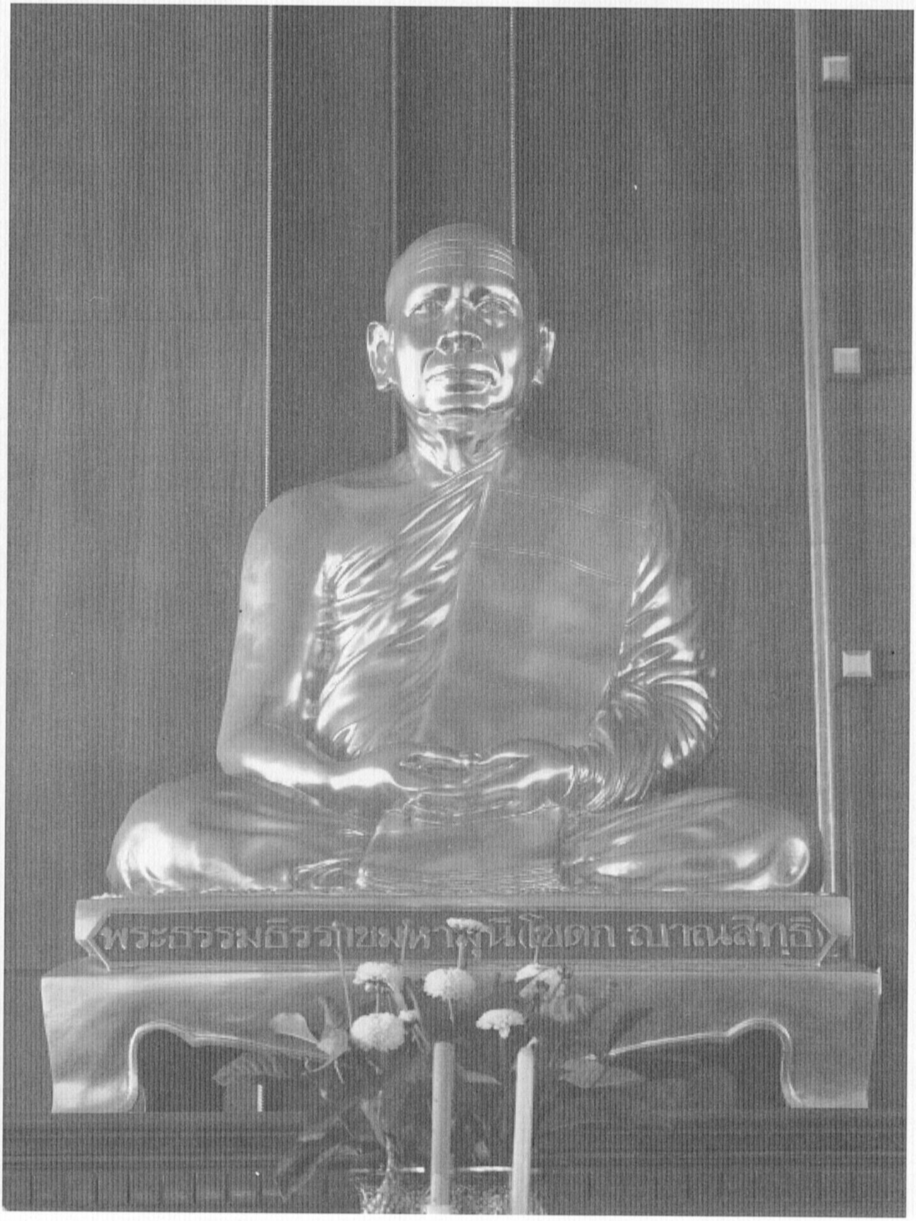

พระพุทธวัชรปราณี

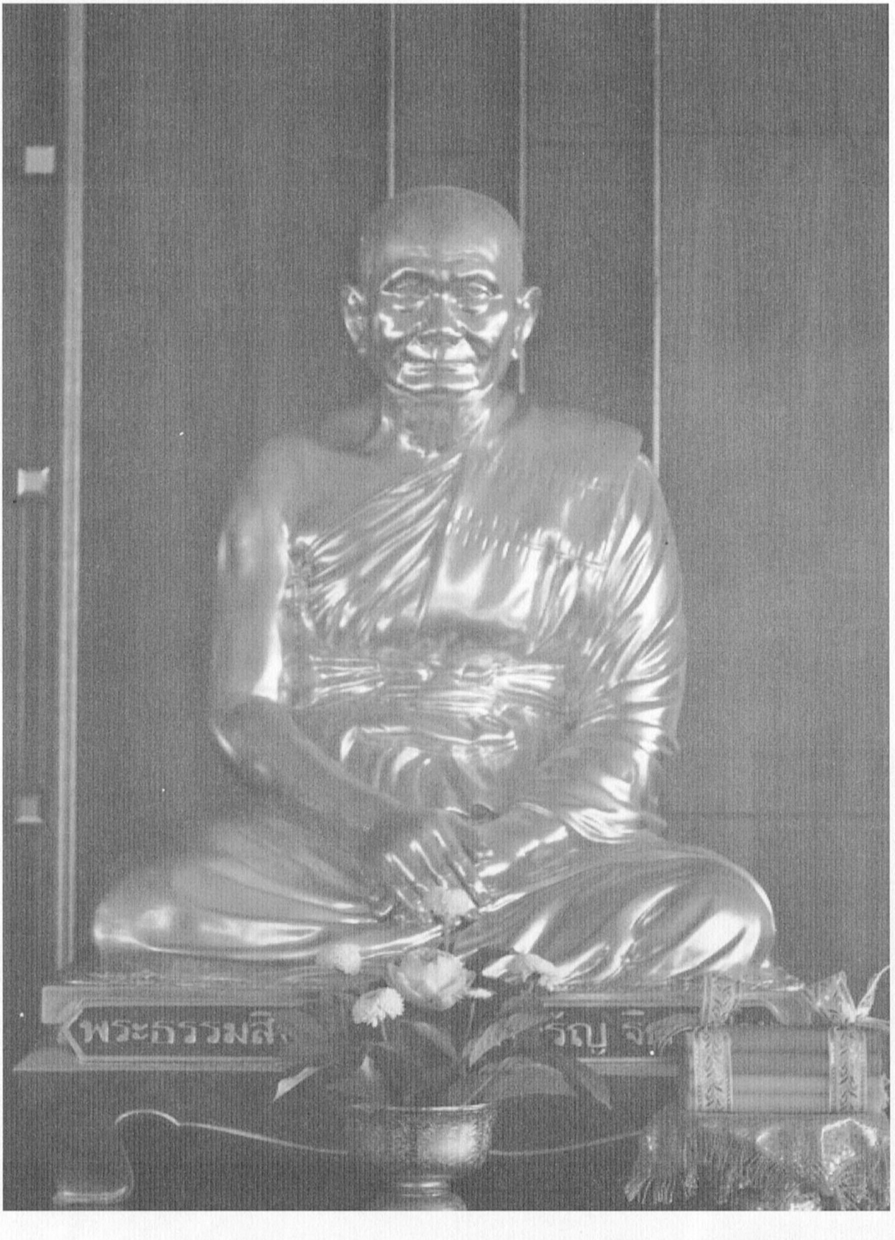
ในศาลาปฏิบัติธรรม ๘๐ ปี พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

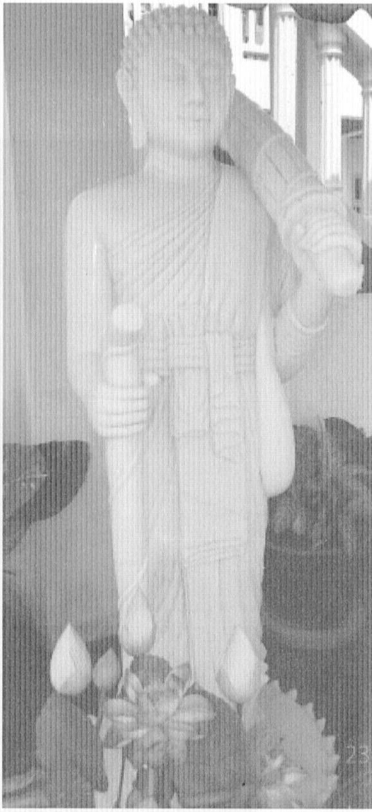
รูปเหมือน สมเด็จพระพนรัตน์ วัดป่าแก้ว

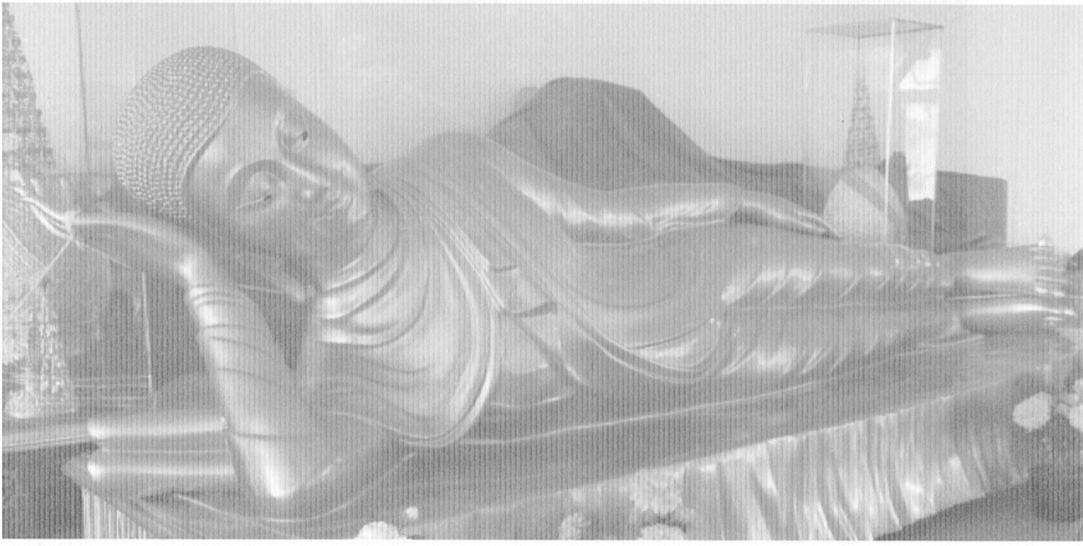
รูปเหมือน พระธรรมธีรราชมุนี (โชดก ญาณสิทธิ)

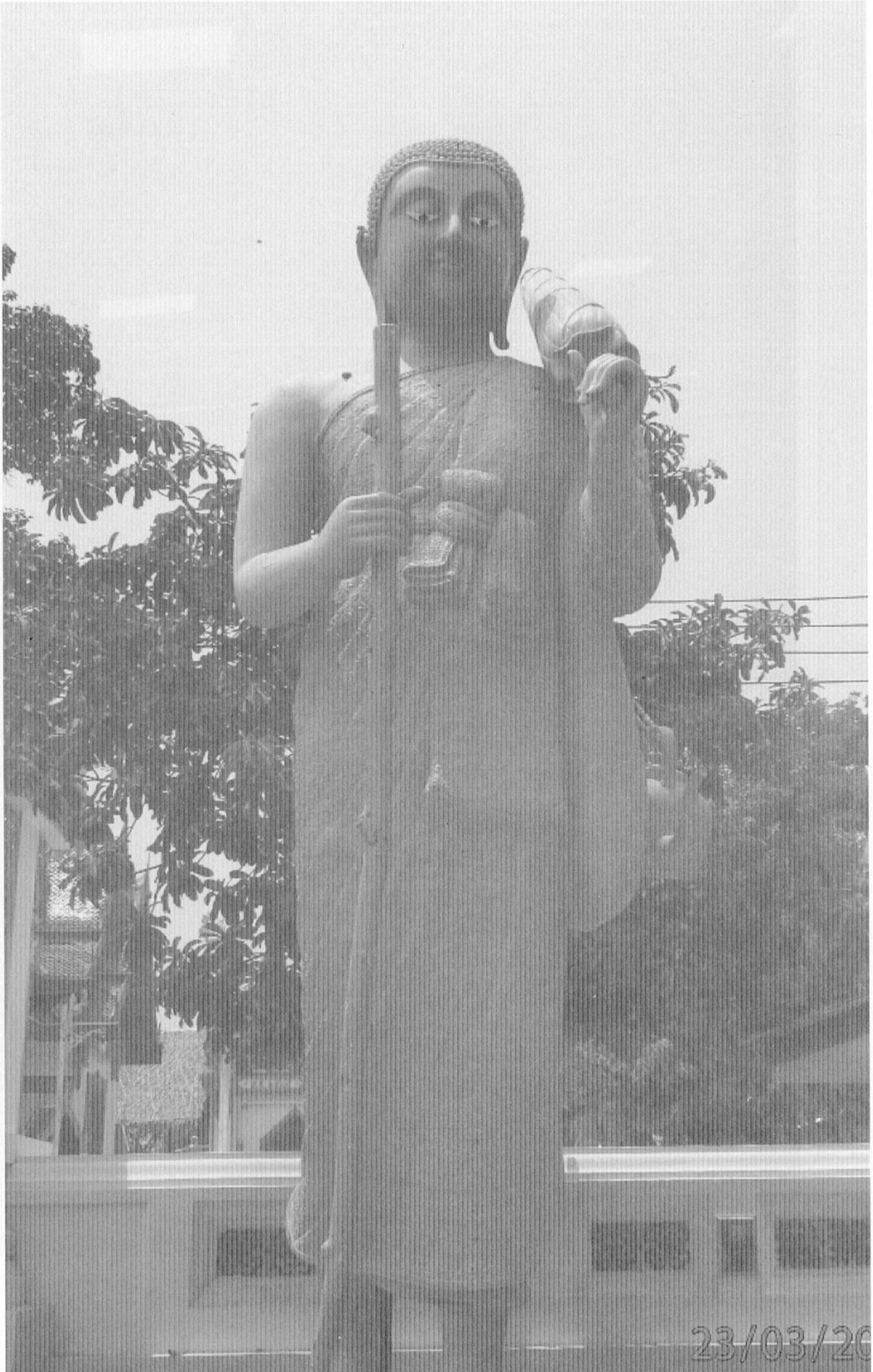
รูปเหมือน พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)

พระสีวลีมหาเถระ

พระอานนท์มหาเถระ

23/03/20

สมเด็จองค์ปฐมบรมจักรพรรดิ

รูปเหมือน สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
ประดิษฐาน ณ ตำหนักพระนเรศวร
โดยสร้างในสมัย พระครูสมุห์จิรยุทธ์ อธิฉนฺโท

รูปเหมือน สมเด็จพระเอกาทศรถ

ประดิษฐาน ณ ตำหนักพระนเรศวร

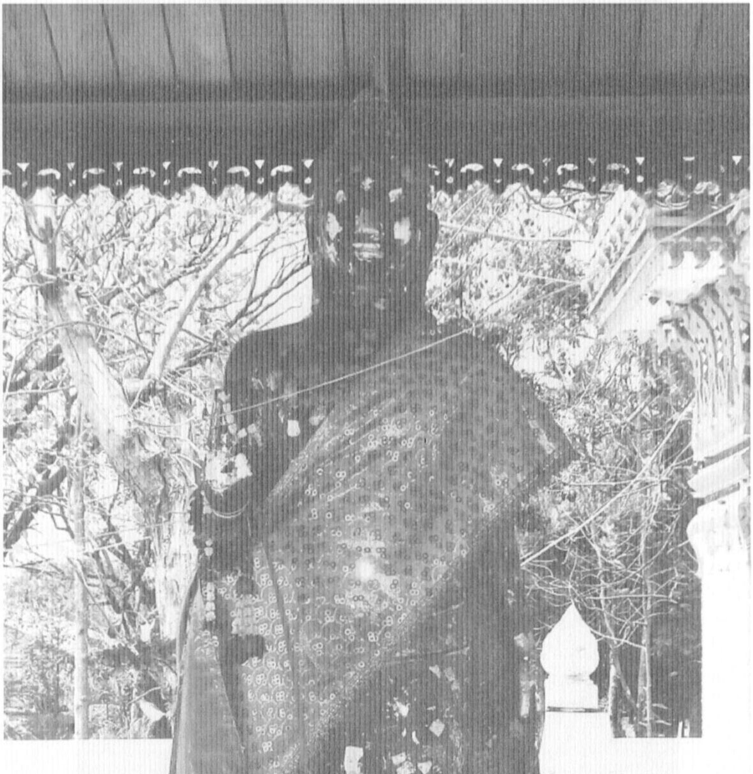
โดยสร้างในสมัย พระครูสมุห์จิรยุทธ์ อธิฉนฺโท

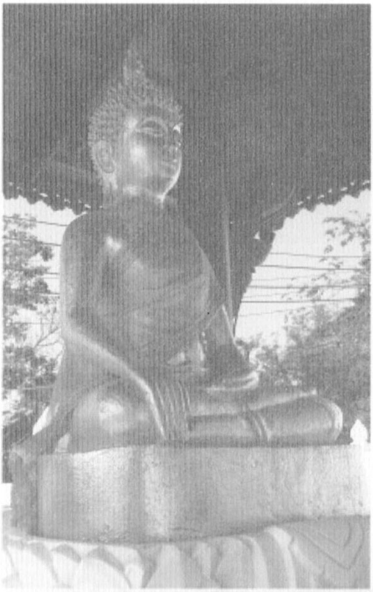
รูปเหมือน พระสุพรรณกัลยา

ประดิษฐาน ณ ตำหนักพระนเรศวร

โดยสร้างในสมัย พระครูสมุห์จิรยุทธ์ อธิฉนฺโท

พระพุทธจารูญยิ่งยงมงคลลาภ
เป็นพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ ซึ่งจำลองมาจากพระพุทธรูปโบราณ
ที่ขุดค้นพบในเจดีย์โบราณในเขตพุทธาวาส
(องค์จริงยังคงบรรจุไว้ ภายในเจดีย์หลังจากบูรณะเสร็จแล้ว)

หลวงพ่อทันใจ

พระพุทธรูปที่มีสาธุชนกราบบูชา สักการบูชา
อธิษฐานแล้วส่วนมากจะได้ทันใจดั่งอธิษฐานไว้
ปัจจุบันมีสาธุชน นำเครื่องสักการะ มาถวายอยู่เนืองนิตย์

โครงการ , กิจกรรม
๒๕๕๖

ຕາຕະລາງປະຕິບັດທັມ
ປະຈຳປີ ໒໕໕໒

ตารางปฏิบัติธรรม ประจำปี ๒๕๕๖ ของวัดตาลเอน

- **กุมภาพันธ์** วันที่ ๒๓ - ๒๕ กุมภาพันธ์ (ปฏิบัติมาฆบูชา)
- **เมษายน** วันที่ ๗ - ๑๔ เมษายน (มหาสงกรานต์)
- **พฤษภาคม** วันที่ ๑๙ - ๒๖ พฤษภาคม (ปฏิบัติวิสาขบูชา)
  วันที่ ๒๖ พฤษภาคม เทศน์พระมาลัยและงานทอดผ้าป่าประจำปีของวัดตาลเอน
- **มิถุนายน** วันที่ ๑๖ - ๒๓ มิถุนายน (รับฤดูฝน)
- **กรกฎาคม** วันที่ ๒๑ - ๒๘ กรกฎาคม (อาสาฬหบูชา - เข้าพรรษา)
- **สิงหาคม** วันที่ ๑๑ - ๑๘ สิงหาคม
  (อาจริยบูชา ๘๕ ปี หลวงพ่อจรัญ จิตธมฺโม)
- **กันยายน** วันที่ ๘ - ๑๕ (ปฏิบัติธรรมกลางพรรษา)
- **ตุลาคม** วันที่ ๑๓ - ๒๐ ตุลาคม (ออกพรรษา – ตักบาตรเทโว)
- **พฤศจิกายน** วันที่ ๑๐ - ๑๗ พฤศจิกายน
  (ลอยกระทงและงานทอดกฐิน วัดตาลเอน)
- **ธันวาคม** วันที่ ๑ - ๘ ธันวาคม (บูชาพ่อของแผ่นดิน)
  วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ - ๔ มกราคม ๒๕๕๗
  (ปฏิบัติธรรมส่งท้ายปีเก่า - ต้อนรับปีใหม่)

- ***สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่***

วัดตาลเอน โทร ๐๓๕ - ๗๗๘ - ๕๕๒
สำนักงานวัดตาลเอน โทร ๐๘๙ – ๒๐๗ - ๓๘๔๐
ศาลา ๘๐ ปี โทร ๐๘๗ – ๕๖๓ – ๕๕๑๐
คุณนก (วิภาวรรณ) โทร ๐๘๑ – ๕๑๓ - ๕๒๒๑

สาธุ....สาธุ....สาธุ....อนุโมทามิ.

ຕາຣາງງານບຸນ
ປຣະຈຳປີ ໒໕໕໖

ตารางปฏิบัติธรรม ประจำปี ๒๕๕๖ ของวัดตาลเอน

- **กุมภาพันธ์** วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ งานบุญวันมาฆบูชา
- **เมษายน** วันที่ ๑๓-๑๕ เมษายน งานบุญวันสงกรานต์
- **พฤษภาคม** วันที่ ๒๔ พฤษภาคม งานบุญวันวิสาขบูชา
  วันที่ ๒๖ พฤษภาคม เทศน์พระมาลัยและงานทอดผ้าป่าประจำปีของวัดตาลเอน
- **กรกฎาคม** วันที่ ๒๒ กรกฎาคม วันอาสาฬหบูชา
  วันที่ ๒๓ กรกฎาคม วันเข้าพรรษา
- **สิงหาคม** วันที่ ๑๐ สิงหาคม เทศน์บาลี มหาชาติ
  วันที่ ๑๑ สิงหาคม เทศน์ภาษาไทย มหาชาติ
- **ตุลาคม** วันที่ ๑๙ ตุลาคม วันออกพรรษา
  วันที่ ๒๐ ตุลาคม ตักบาตรเทโว
- **พฤศจิกายน** วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน วันลอยกระทงและงานทอดกฐินประจำปี
- **ธันวาคม** วันที่ ๕ ธันวาคม บูชาพ่อของแผ่นดิน
  วันที่ ๓๑ ธันวาคม - ๑ มกราคม วันส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ ทำบุญสวดมนต์ข้ามปี ปฏิบัติธรรมข้ามปี (ดูตารางปฏิบัติธรรม)

- ***สามารถบริจาคตามกำลังศรัทธา โดยโอนเงินเข้าบัญชี***

ชื่อบัญชี *วัดตาลเอน ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาโรจนะ จ.พระนครศรีอยุธยา*
เลขที่บัญชี *๗๘๒-๒๔๓๗๓๙-๖* ***แฟ็กซ์*** *๐๓๕-๒๕๔๐๔๑*

วัดตาลเอน	*โทร ๐๓๕ - ๗๗๘ - ๕๕๒*
สำนักงานวัดตาลเอน	*โทร ๐๘๙ – ๒๐๗ - ๓๘๔๐*
ศาลา ๘๐ ปี	*โทร ๐๘๗ – ๕๖๓ – ๕๕๑๐*
คุณนก (วิภาวรรณ)	*โทร ๐๘๑ – ๕๑๓ - ๕๒๒๑*

สาธุ....สาธุ....สาธุ....อนุโมทามิ.

โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์
ประจำปี ๒๕๕๖
วัดตาลเอน จ.พระนครศรีอยุธยา

โครงการเข้าวัดวันอาทิตย์ประจำปี๒๕๕๖ของวัดตาลเอนจ.พระนครศรีอยุธยา
(ท่านจะได้สวดมนต์ ฟังธรรม และปฏิบัติธรรมบำเพ็ญจิตตภาวนา)

กำหนดการ

๐๘.๐๐ น. รถออกเดินทางจากกรุงเทพฯไปวัดตาลเอน
๑๐.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพล
๑๑.๐๐ น. สวดเจริญพระพุทธมนต์และบำเพ็ญจิตตภาวนา
๑๓.๐๐ น. ฟังธรรม,สนทนาธรรมและรับพร
๑๖.๐๐ น. เดินทางกลับกรุงเทพฯโดยสวัสดิภาพ

โดยในแต่ละเดือนได้กำหนดวันไว้ ดังนี้

- **มกราคม** วันอาทิตย์ที่ ๑๓ และวันอาทิตย์ที่ ๒๗
- **กุมภาพันธ์** วันอาทิตย์ที่ ๑๐ และวันอาทิตย์ที่ ๒๔
- **มีนาคม** วันอาทิตย์ที่ ๑๐ และวันอาทิตย์ที่ ๒๔
- **เมษายน** วันอาทิตย์ที่ ๑๔ และวันอาทิตย์ที่ ๒๘
- **พฤษภาคม** วันอาทิตย์ที่ ๑๒ และวันอาทิตย์ที่ ๒๖
- **มิถุนายน** วันอาทิตย์ที่ ๙ และวันอาทิตย์ที่ ๒๓
- **กรกฎาคม** วันอาทิตย์ที่ ๑๔ และวันอาทิตย์ที่ ๒๘
- **สิงหาคม** วันอาทิตย์ที่ ๑๑ และวันอาทิตย์ที่ ๒๕
- **กันยายน** วันอาทิตย์ที่ ๘ และวันอาทิตย์ที่ ๒๒
- **ตุลาคม** วันอาทิตย์ที่ ๑๓ และวันอาทิตย์ที่ ๒๗
- **พฤศจิกายน** วันอาทิตย์ที่ ๑๐ และวันอาทิตย์ที่ ๒๔
- **ธันวาคม** วันอาทิตย์ที่ ๘ และวันอาทิตย์ที่ ๒๒

หมายเหตุ

๑.ในการเดินทางจะมีรถบริการรับ-ส่งถึงวัดตาลเอนทั้งไปและกลับ โดยขึ้นที่อนุสาวรีย์ฯกรุงเทพฯ (บริการฟรีหรือบริจาคตามกำลังศรัทธา)

๒.กรุณาแจ้งชื่อจองที่นั่งรถล่วงหน้าภายในวันศุกร์ของทุกอาทิตย์ที่มีการจัดกิจกรรมของทางวัด (เพื่อความสะดวกในการประสานงานของเจ้าหน้าที่กับทางวัด)

๓.สามารถสอบถามรายละเอียดและแจ้งชื่อจองที่นั่งรถล่วงหน้าได้ที่

คุณนก (วิภาวรรณ) โทร ๐๘๑ – ๕๑๓ - ๕๒๒๑

ศาลา ๘๐ ปี โทร ๐๘๗ – ๕๖๓ – ๕๕๑๐

สาธุ....สาธุ....สาธุ....อนุโมทามิ.

ตารางอุปสมบทพระภิกษุ
ประจำปี ๒๕๕๖
วัดตาลเอน จ.พระนครศรีอยุธยา

ตารางอุปสมบทพระภิกษุประจำปี ๒๕๕๖ ของวัดตาลเอน จ.พระนครศรีอยุธยา

ในแต่ละเดือนได้กำหนดวันอุปสมบทไว้ ดังนี้

- **มกราคม** วันอาทิตย์ที่ ๖ และวันอาทิตย์ที่ ๒๐
- **กุมภาพันธ์** วันอาทิตย์ที่ ๓ และวันอาทิตย์ที่ ๑๗
- **มีนาคม** วันอาทิตย์ที่ ๓ และวันอาทิตย์ที่ ๑๗
- **เมษายน** วันอาทิตย์ที่ ๗ และวันอาทิตย์ที่ ๒๑
- **พฤษภาคม** วันอาทิตย์ที่ ๕ และวันอาทิตย์ที่ ๑๙
- **มิถุนายน** วันอาทิตย์ที่ ๒ และวันอาทิตย์ที่ ๑๖
- **กรกฎาคม** วันอาทิตย์ที่ ๑๔ และวันอาทิตย์ที่ ๒๘
  วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ บวชรุ่นอยู่จำพรรษา
- **สิงหาคม** วันอาทิตย์ที่ ๔ และวันอาทิตย์ที่ ๑๘
- **กันยายน** วันอาทิตย์ที่ ๑ และวันอาทิตย์ที่ ๑๕
- **ตุลาคม** วันอาทิตย์ที่ ๖ และวันอาทิตย์ที่ ๒๐
- **พฤศจิกายน** วันอาทิตย์ที่ ๓ และวันอาทิตย์ที่ ๑๗
- **ธันวาคม** วันอาทิตย์ที่ ๑ และวันอาทิตย์ที่ ๑๕

หมายเหตุ

๑. ผู้ที่ประสงค์จะสมัครบวชพระ ให้ส่งใบสมัครบวชที่วัดตาลเอนก่อนวันบวช ๑๕ วัน

๒. สามารถสอบถามรายละเอียดและแจ้งชื่อในการสมัครอุปสมบทได้ที่ พระครูสมุห์จิรยุทธ์ อธิฉนฺโท (เจ้าอาวาสวัดตาลเอน) โทร.๐๘๕-๑๓๙-๓๕๗๕
พระมหาสมบุญ วราสโย (ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดตาลเอน) โทร.๐๘๓-๕๕๙-๓๔๖๔

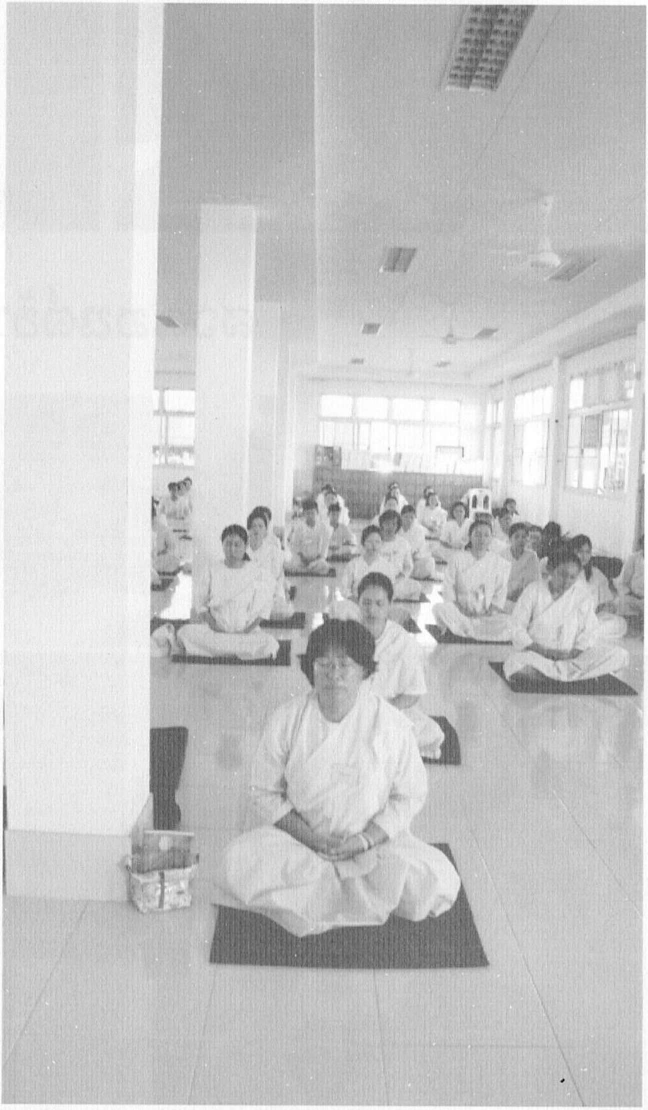

ประมวลกิจกรรม
๒๕๕๕

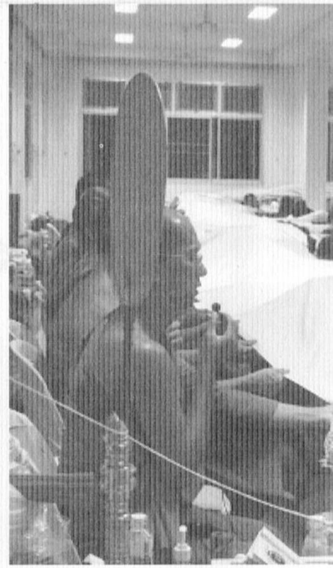
ปฏิบัติธรรมข้ามปี ๓๑ ธ.ค. ๒๕๕๔

ปฏิบัติธรรมข้ามปี ๒ ม.ค. ๒๕๕๕

สวดมนต์ข้ามปี

๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

วันมาฆบูชา ๖ มี.ค.๕๕

- วัดตาลเอน ได้จัดพิธีเจริญพระพุทธมนต์เนื่องในโอกาส วันมาฆบูชา เป็นวันสำคัญที่ พระสงฆ์สาวกมาประชุมพร้อมกันโดยไม่ได้นัดหมาย
- วัดตาลเอน ได้จัดพิธีเททองหล่อ องค์พระปฐม สัมมาสัมพุทธเจ้า อีกทั้งเชิญชวนญาติโยม เจริญพระกรรมฐาน สวดมนต์ และเวียนเทียน เพื่อระลึกถึงคุณของพระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ เป็นต้น

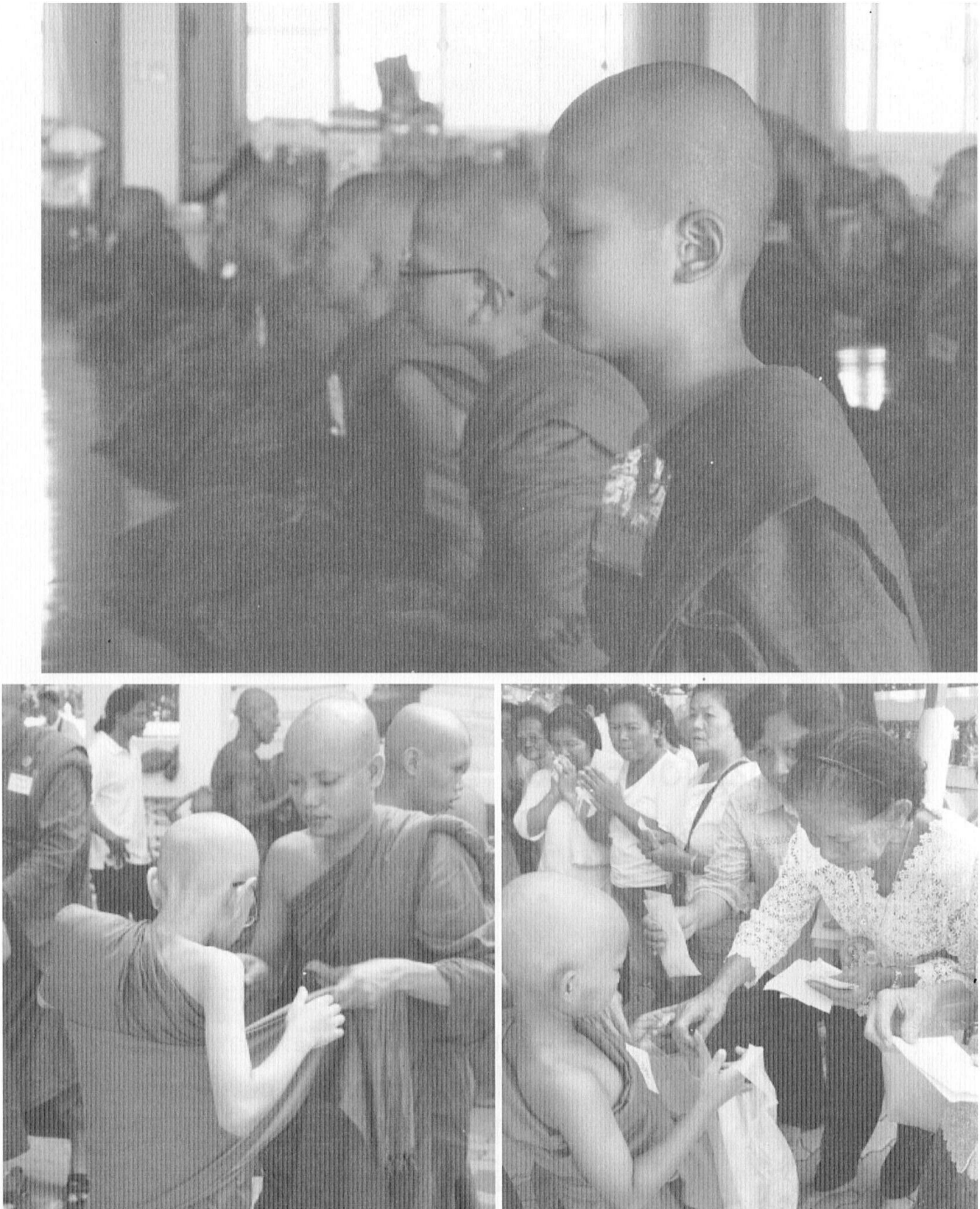

• **วัดตาลเอน** ได้จัดการ**บรรพชาสามเณร ประจำภาคฤดูร้อน** ในทุก ๆ ปี เพื่อให้กุลบุตรได้เข้ามาฝึกอบรมบ่มนิสัย ประพฤติปฏิบัติธรรม สวดมนต์ และเรียนรู้ธรรมะ ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ดีแล้ว

• **วัดตาลเอน** ได้รับสมัครกุลบุตร **ผู้สนใจ ใฝ่ในธรรม เพื่อพัฒนาจิตใจ** เป็นจำนวน ๔๐ - ๕๐ รูป โดยจะอยู่ในความดูแลของพระคุณเจ้า เป็นระยะเวลา ๑๕ วัน

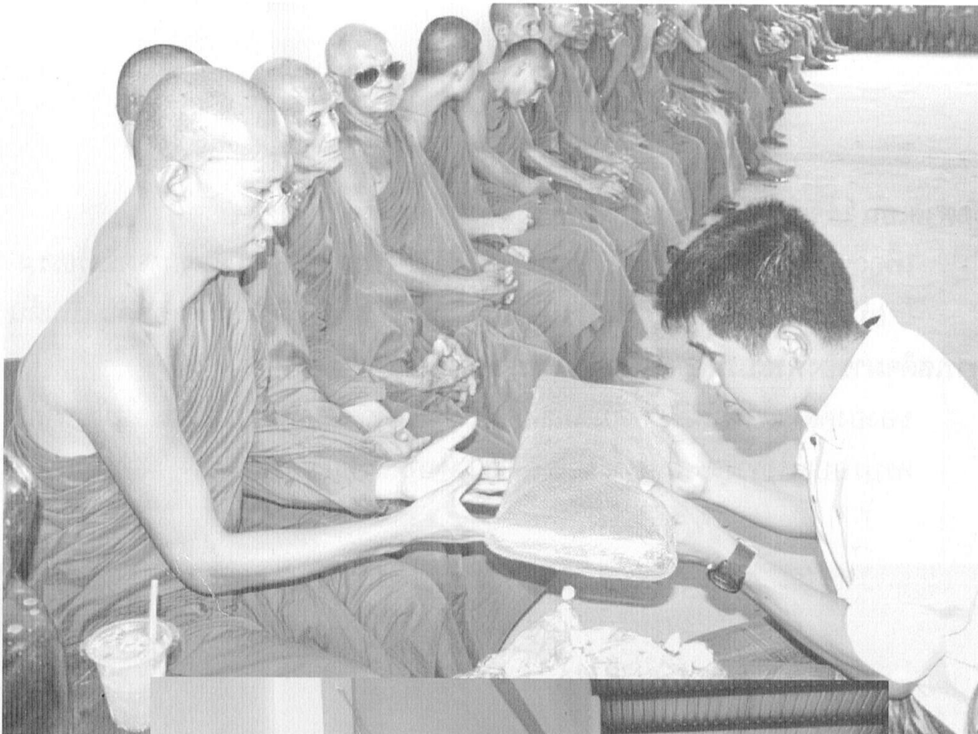
ບຣຣພຊາສາມເນຣ ໖ ເມ.ຍ.໕໕

วันสงกรานต์ ๑๓ เม.ย ๕๕

- **วัดตาลเอน** จัดให้**มีการทำบุญตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนา สรงน้ำพระ** เพื่อขอขมาต่อพระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์
- **วัดตาลเอน จัดทำพิธีห่มผ้าพระเจดีย์ (ที่เก่าแก่) ถวายผ้าไตร ก่อเจดีย์ทราย** เพื่อระลึกถึงขนบธรรมเนียมประเพณีครั้งแต่โบราณมา

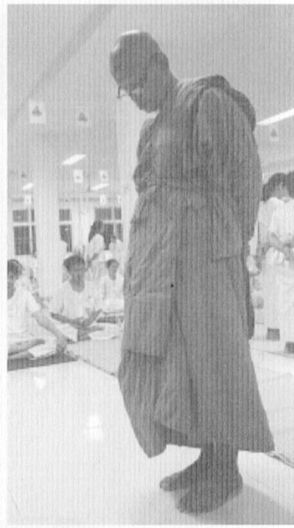
- **วัดตาลเอน ได้จัดให้มีโครงการปฏิบัติธรรม**

  เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ในปีพุทธชยันตี ครบรอบ ๒,๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ธรรม โดยมีสวดมนต์ ฟังเทศน์ ฟังธรรม เวียนเทียน และ ปฏิบัติธรรม ตลอดคืน เป็นต้น

- **การเสด็จมาของพระบรมสารีริกธาตุ พระทันตธาตุ**

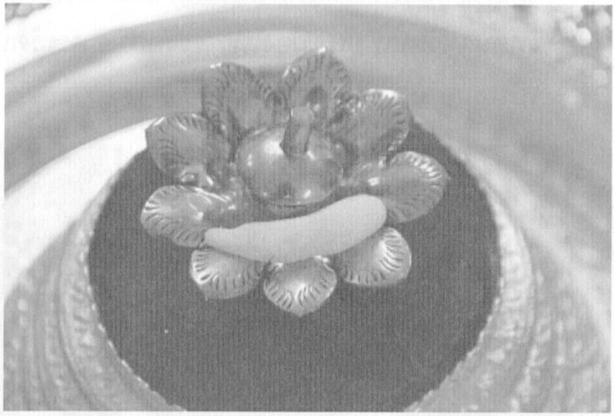
  ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธสิกขี ทศพลญาณที่ ๑ ในโอกาส ครบรอบแห่งการตรัสรู้ธรรม ๒,๖๐๐ ปี แห่งพุทธชยันตี

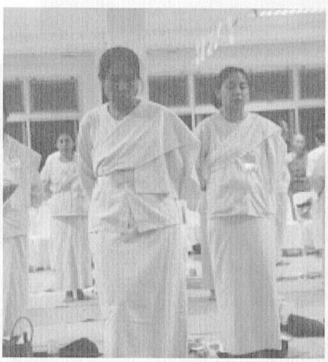

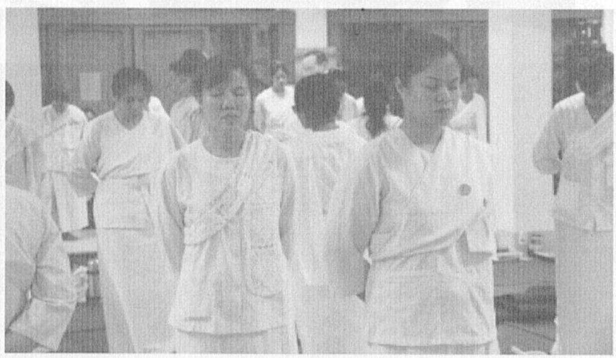

วันวิสาขบูชา ๓ มิ.ย. ๕๕

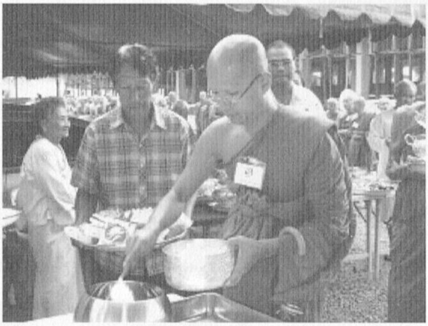

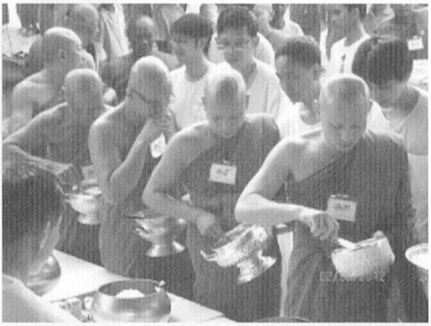

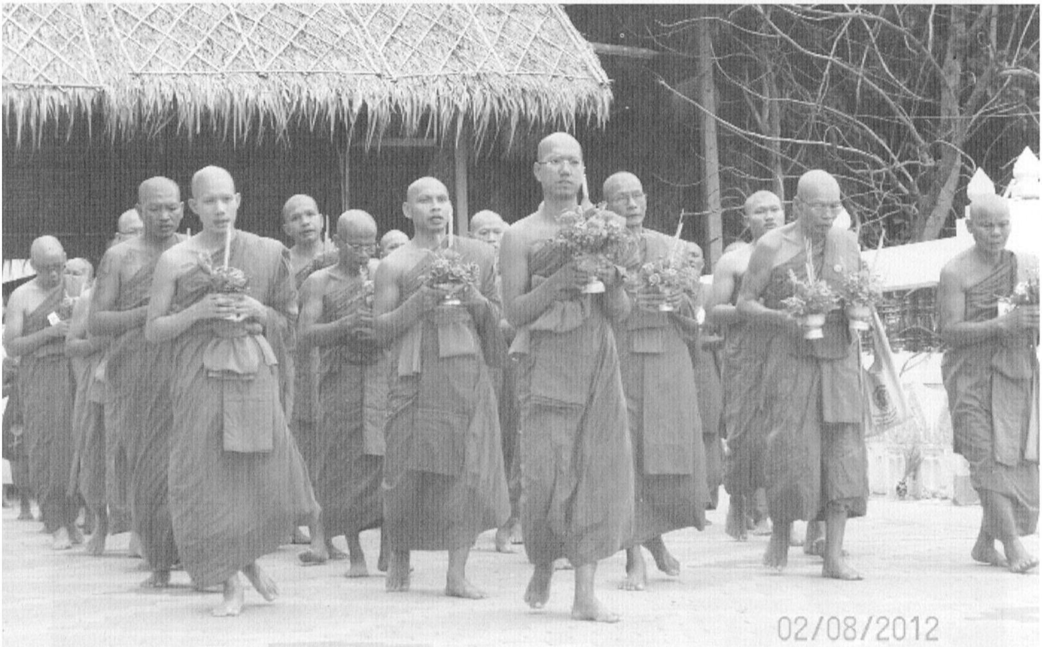

วันอาสาฬหบูชา ๒ ส.ค.๕๕

• **วัดตาลเอน ได้จัดให้มีการทำบุญ ตักบาตร เจริญพระพุทธมนต์แปล** โดย ญาติโยมสามารถสวดมนต์ตามได้ เจริญพระกรรมฐาน ฟังพระธรรมเทศนา เวียนเทียน เนื่องในวาระโอกาส พระรัตนตรัยเกิดขึ้นครบองค์ ๓ เป็นต้น

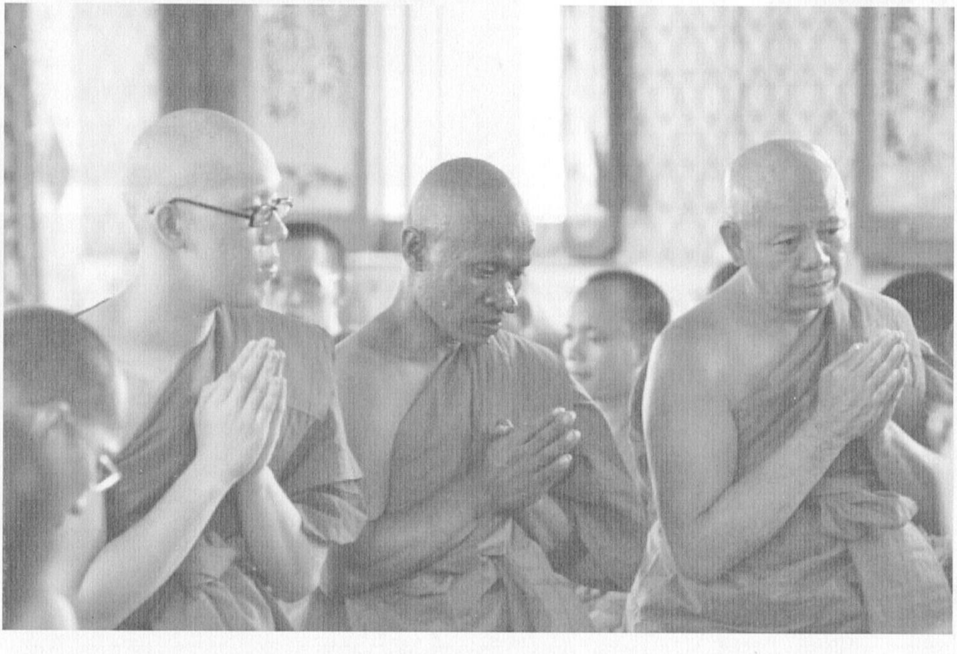

02/08/2012

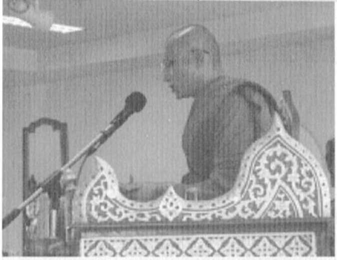
งานบวชเข้าพรรษา

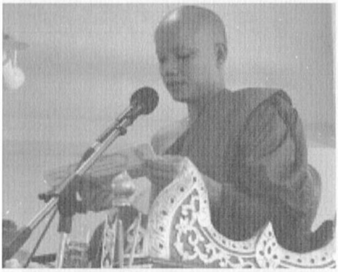
- **วัดตาลเอนได้จัดให้มีการอุปสมบทเป็นประจำทุกเดือน เดือนละ ๒ ครั้ง** ตามวันเวลาที่กำหนด รวมถึงการอุปสมบทในช่วงตลอดเข้าพรรษา เพื่อให้ผู้ที่สนใจ ได้ฝึกฝนในการพัฒนาอบรมจิตใจของตนเอง ให้มีความเข้มแข็งและอดทน มีปัญญาในสิ่งที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

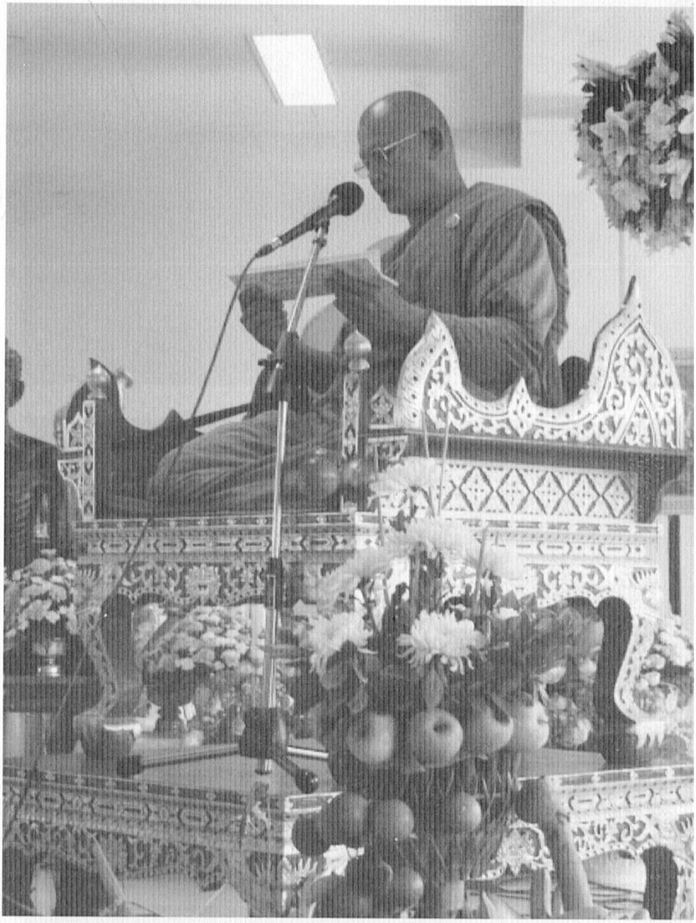
เทศน์มหาชาติ

- เพื่อที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวาง **วัดตาลเอนได้จัดเทศน์มหาชาติ** อันเป็นเรื่องราว ๑๐ ชาติสุดท้ายก่อนที่จะมาประสูติเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีทั้งเทศน์ภาษาบาลีและเทศน์ภาษาไทย
- มีความเชื่ออยู่ว่า หากท่านใดที่ฟังเทศน์มหาชาติครบ ๑๐ กัณฑ์ ย่อมได้สวรรค์สมบัติเป็นที่ไป

๑๙ ส.ค. ๕๕

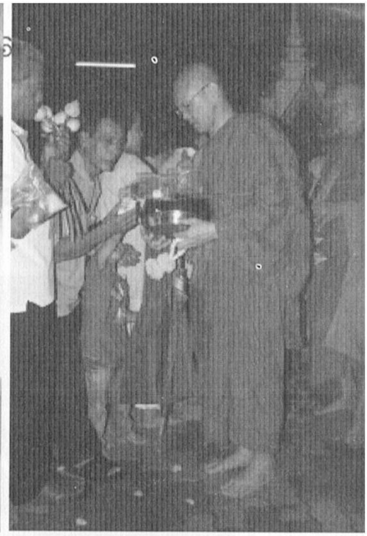
ตักบาตรเทโว

๓๑ ต.ค. ๕๕

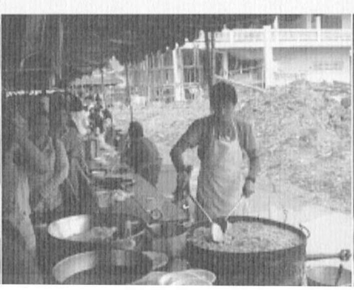

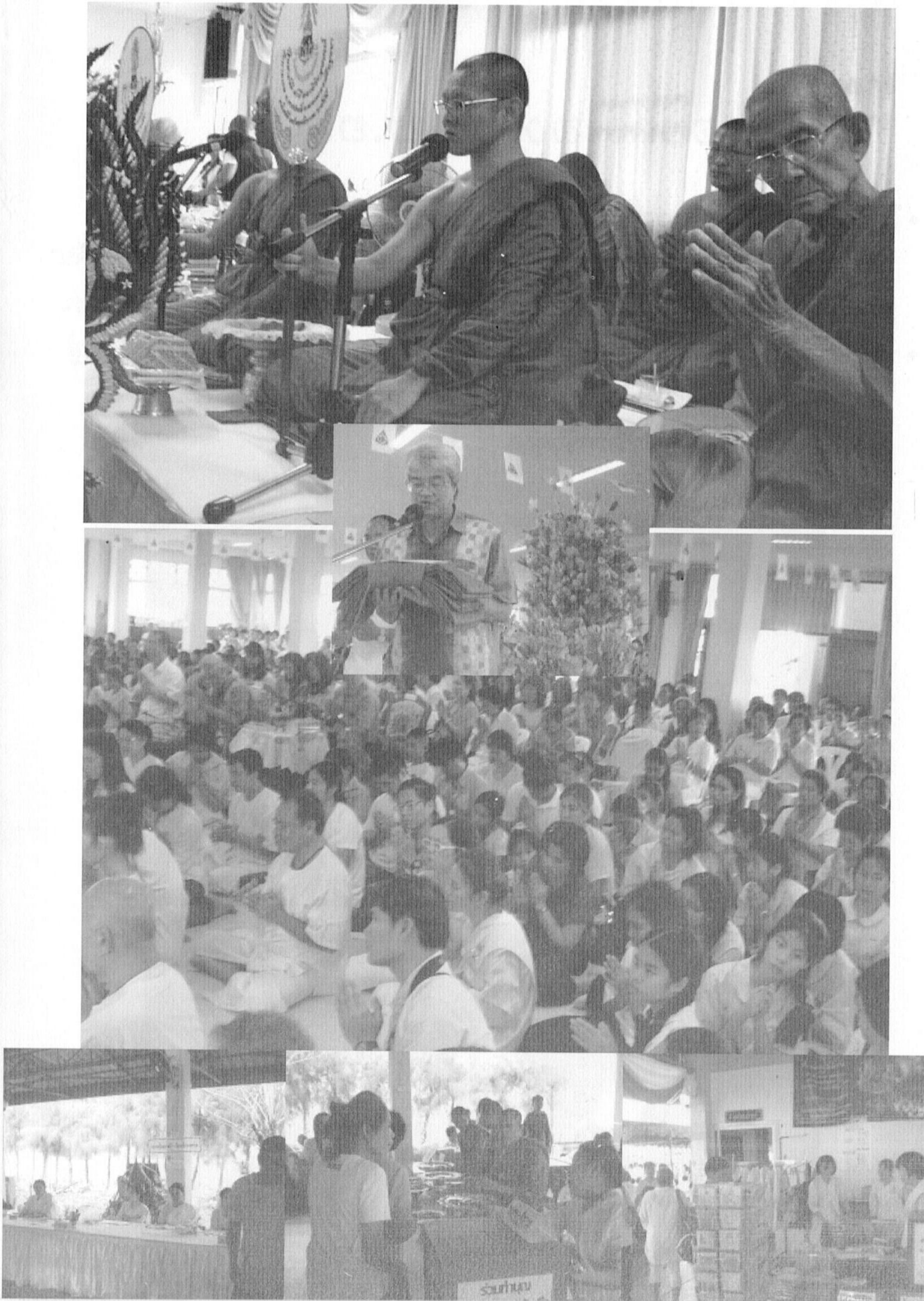

วันกฐินสามัคคี ๒๕ พ.ย. ๕๕

- จัดพิธีการทอดกฐิน เจริญพระพุทธมนต์ ฟังพระธรรมเทศนา และรับพรจากพระคุณเจ้า
- งานทอดกฐินปีนี้ มีญาติโยมที่มีจิตศรัทธาเปิดร้านค้าโรงทาน เป็นจำนวน ๗๐ กว่าร้านค้าโรงทาน
- เชิญชวนญาติโยมร่วมสร้างกุศล ในการทำบุญ สร้างอาคาร ต่าง ๆ ซื้อที่ดิน รวมถึงบริจาคค่าน้ำค่าไฟ ให้เป็นทาน เป็นต้น
- มีการแจกวัตถุมงคล หนังสือธรรมะ ซีดีธรรมะให้แก่ญาติโยมที่มาร่วมงาน

วันลอยกระทง ๒๘ พ.ย. ๕๕

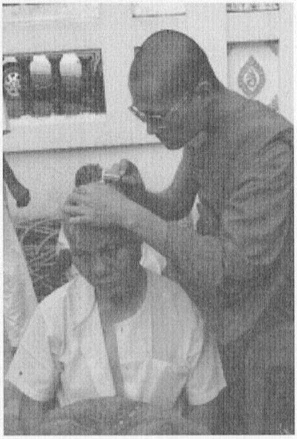
- **ในปี ๒๕๕๕ วันลอยกระทงตรงกับวันเพ็ญพุธ** ตามความเชื่อของชาวเหนือว่า **"พระอุปคุตจะออกจากฌานสมาบัติเพื่อมารับบิณฑบาตจากญาติโยมในเวลาเที่ยงคืน"** ทางวัดจึงจัดให้มีการตักบาตรเที่ยงคืนเพื่อระลึกถึงพระคุณตามตำนานพระอุปคุตเถระ
- พระคุณเจ้าและญาติโยม ลอยกระทงเพื่อบูชา พระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งประดิษฐานอยู่ ณ นาคพิภพ และมีการปล่อยโคมลอยเพื่อบูชา พระสารีริกธาตุ ที่ประดิษฐานอยู่ ณ พระเจดีย์จุฬามณี บนสวรรค์ชั้นดุสิต

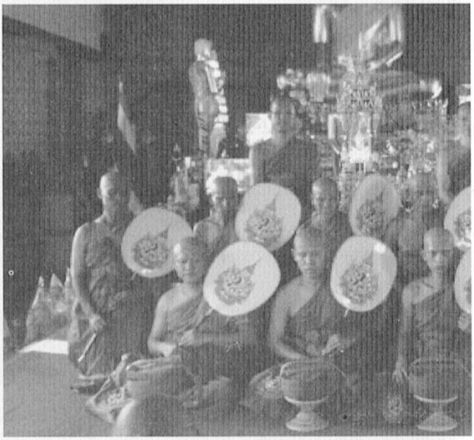

ວັນອຸປສມບທຖວາຍໃນຫລວງ ໒ ທ.ຄ. ໕໕

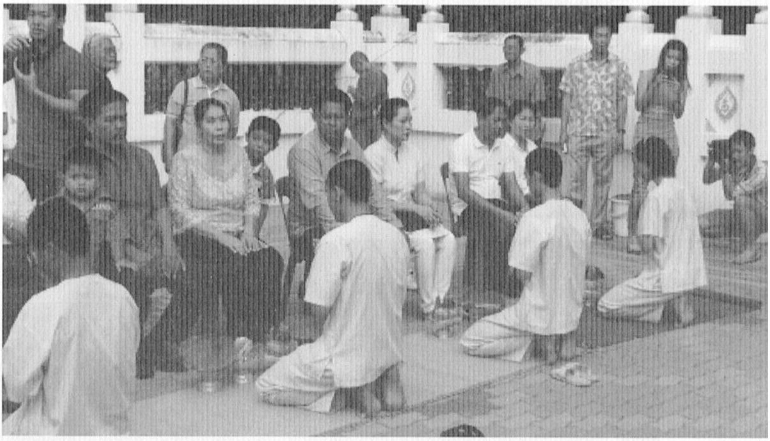

วันอุปสมบทถวายในหลวง ๒ ธ.ค. ๕๕

• วัดตาลเอน ได้ดำเนินรอย ตามพระเดชพระคุณหลวงพ่อ จรัญ จิตธมฺโม ในการจัดการ ปฏิบัติกรรมฐาน ตามแนวทาง สติปัฏฐาน ๔ เพื่อให้ผู้สนใจ ได้มีโอกาสได้ปฏิบัติ เพื่อสร้าง กุศล และ พัฒนาจิตใจของ ตนเอง โดยเริ่มจาก

" สติ "

ปฏิบัติธรรมวันพ่อ

• สำหรับผู้ที่สนใจในโครงการปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ติดต่อสอบถามข้อมูลได้ที่ ฝ่ายทะเบียนวัดตาลเอน โทร.๐๘๗ - ๕๖๓ - ๕๕๑๐ สำนักงานวัดตาลเอน โทร.๐๓๕ - ๗๗๘ - ๕๕๒

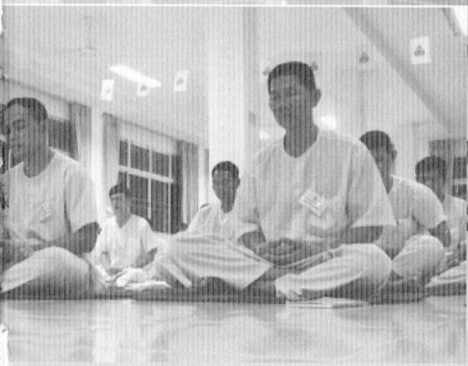

โครงการปฏิบัติธรรม กองทัพบก
๑๗-๒๕ ธ.ค. ๕๕

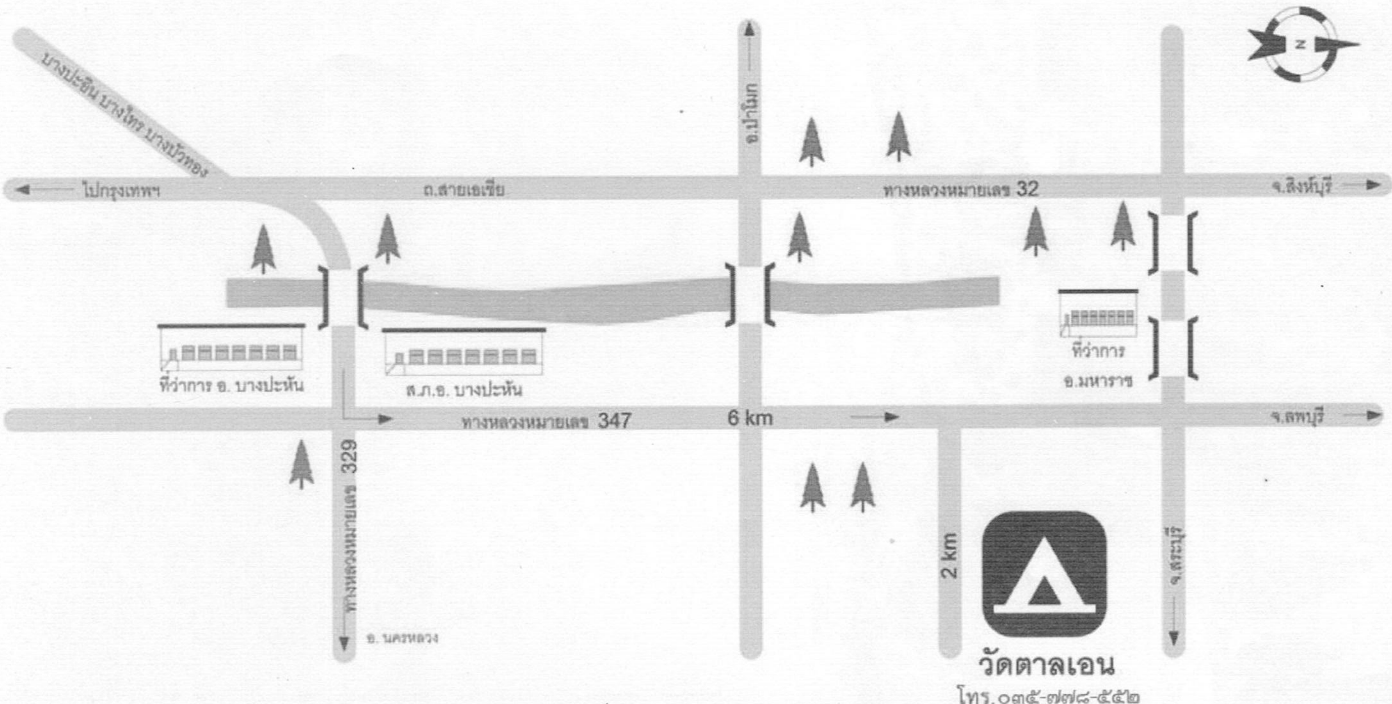

แผนที่เดินทางไปวัดตาลเอน

วัดตาลเอน	โทร ๐๓๕ - ๗๗๘ - ๕๕๒ แฟ็กซ์ ๐๓๕ - ๕๖๓ - ๕๕๑๐
สำนักงานวัดตาลเอน	โทร ๐๘๓ – ๕๕๙ - ๓๔๖๔
ศาลา ๘๐ ปี	โทร ๐๘๗ – ๕๖๓ – ๕๕๑๐

วัดตาลเอน

ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๑ ต.ตาลเอน อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๒๐

การเดินทางไปวัดตาลเอน

โดยรถโดยสารสาธารณะ

๑. นั่งรถตู้จากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ มาลงที่ตลาดบางปะหัน จากนั้นนั่งรถบขส. สาย ลพบุรี–บางปะหัน มาลงที่ กม. ๗ แล้วต่อรถมอเตอร์ไซด์หน้าปากซอยถนนเข้าวัดตาลเอน ระยะทาง ๒ กม.

๒. นั่งรถตู้จากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ (สอบถามคิวที่เข้าวัดตาลเอน)

๓. นั่ง บขส.มาลงแยก อ.บางปะหัน อยุธยา แล้วต่อด้วยมอเตอร์ไซด์รับจ้างไปวัดตาลเอน

โดยรถยนต์ส่วนบุคคล

- **สายเอเชีย (๓๒)** จากกรุงเทพฯ ขับรถไปตามถนนสายเอเชียที่มุ่งหน้าไป จ.อ่างทอง/สิงห์บุรี/นครสวรรค์ (วัดอยู่ระหว่าง อยุธยา - อ่างทอง) ขับเลยทางแยกเข้าอยุธยาไปอีกราว 20 กม. จะเห็นป้ายใหญ่ทางแยก ไปบางปะอิน/บางไทร/บางปะหัน ให้เข้าตามป้ายบอกทางเส้นบางปะหันเพื่อขึ้นทางข้ามแล้ววนข้ามถนนสายเอเชีย เข้าสู่ อ.บางปะหัน ลงจากสะพานเจอสี่แยก ให้เลี้ยวซ้ายยาวไปตลอดอีกราว ๕-๖ กม. (ผ่านท้องนา) จะเห็นป้ายวัดตาลเอนแยกออกขวา เลี้ยวขวาแล้วขับต่อไปอีกราว 2 กม. ก็จะถึงวัดตาลเอน
- **ทางหลวงสาย ๓๔๗** ขึ้นทางด่วนจากกรุงเทพมหานคร มาตามเส้นทางบางปะอินอยุธยา ออกจากทางด่วนแล้วเข้าเส้นทางบางปะหันตามป้ายบอกทาง เมื่อถึงสี่แยกที่ว่าการอำเภอบางปะหันจึงเลี้ยวซ้ายมาตามป้ายบอกทางวัดตาลเอน จากนั้นจะเห็นป้ายบอกทางเลี้ยวชวาไปยังวัดตาลเอนซึ่งเป็นเส้นทางเข้าหน้าวัดตาลเอน (อีกราว ๒ กม.ก็จะถึงวัดตาลเอน)

ศิษย์พระครู

[illegible] ปี ๐๐๖๗ ๆ

จัดพิมพ์โดย พระครูสมุห์จิรยุทธ์ อจิณฺณฺโณ และคณะ
ศิษยานุศิษย์วัดตาลเอน อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

ขออนุโมทนาบุญแก่ทุกท่าน
และขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยโปรดดลบันดาลให้ท่าน
ทั้งหลายเจริญในธรรม ประสบความสำเร็จในการประกอบ
สัมมาอาชีพ คิดสิ่งใดที่ดีงามเป็นประโยชน์โดยแท้ให้จง
สำเร็จทุกประการเทอญ.

คำขวัญวัดตาลเอน

วัดตาลเอน เจ้าเณรสร้าง
มีทองสองอ่าง อยู่หว่างคนโทษ
กาอยู่นอก กระรอกอยู่ใน
ใครคิดได้ ให้ไปเอาที่กา

เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลตาลเอน อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๒๒๐
เว็บไซต์ : http://www.wattanen.org ศาลา ๘๐ ปี โทร : ๐๘๗-๕๖๓๕๕๑๐
สำนักงาน โทร : ๐๓๕-๗๗๘๕๕๒, ๐๘๓-๕๕๙๓๔๖๔ แฟ็กซ์ ๐๓๕-๒๕๔๐๔๑
สถานีวิทยุวัดตาลเอน FM 103 MHz